

ZAHRADA ZNÁMÁ NEZNÁMÁ

**Zpracovaly: Hana Ertelová
Věra Bartošová
Dita Kaliánková**

Název projektu: **Zahrada známá – neznámá**

- Cíl projektu:** - získat pozitivní vztah k životnímu prostředí
- Dílčí cíle:**
- využití vlastní zahrady MŠ k edukačním účelům,
  - přenést dovednosti získané v prostorách MŠ do přírodního prostředí
  - spolupráce s rodinou
  - rozvíjet hrubou a jemnou motoriku dítěte pomocí přirozených všudypřítomných podnětů a možností k pohybu
  - podporovat zdraví (rozvoj plic, oběhového systému, prevence obezity)
  - využívat k učení všechny smysly (zejm. hmat, zrak), celé tělo a všechny úrovně vnímání a to způsobem, který je dětem příjemný
  - rozvíjet prostorovou orientaci
  - seznámit se s místem a prostředím, které je blízké a vytvořit si k němu pozitivní vztah
  - učit se rozpoznat a respektovat hranice své fyzické zdatnosti
  - rozvíjet znalosti o svém těle
  - rozvíjet spolupráci, respekt k druhému, samostatnost
  - rozvíjet kompetence
  - poznávat rostliny a zvířata v jejich původním životním prostředí
  - sledovat rytmy ročních období a přírodních jevů,
  - rozvinout citlivost pro ekologické souvislosti a propojení, stejně tak jako respekt a vědomí hodnoty společenství zahrady a života

Cílová skupina: děti předškolního věku, učitelky MŠ i rodiče

Místo konání: školní zahrada

Termín: podzim, zima, jaro (léto)

Realizátoři: učitelky MŠ

Výstupy: nové vědomosti, výtvarná díla a jiné artefakty spojené s environmentální výchovou, námětník inspirace, pracovní listy, fotodokumentace, seminář pro učitelky MŠ

Přínosy: zvýšení povědomí o ochraně životního prostředí, použití získaných vědomostí i dovedností při dalších aktivitách a činnostech v průběhu roku a též přenesení dovedností do domácího prostředí, zviditelnění výchovně vzdělávacího procesu široké veřejnosti

Charakteristika projektu: Záměrem vzdělávacího úsilí učitelek MŠ v environmentální oblasti je založit u dítěte základní povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí.

Tento záměr je v MŠ naplňován pomocí her a dalších činností viz dále.

U předškolních dětí je obraz přírody (lesa, zahrad, rybníků...) ovlivněn pohádkami a pověstmi. Příběhy proto sehrávají důležitou roli při motivaci k různým hrám a úkolům. Zahrada může být plná zahradních skřítků, vil, v chaloupce žijí loupežníci, ježibaba a jezírko má svého vodníka....

Náměty na povídání v ranním kruhu

- Zahradník a jeho práce, dřevorubec a jeho práce, popelář, třídění odpadu
- Co je to arboretum, druhy stromů, keřů
- Ovoce a zelenina, pěstování, sklizeň, zpracování, jejich význam
- Já a moje tělo, smysly, pohyb, zdraví – prevence, obezita
- Život na zahradě, krtek, žížala, hmyz – brouci, včely, motýli
- Co je to příroda (i kytky v truhlíku, tráva na hřišti, stromy na sídlišti, les...) a proč je pro nás tak důležitá? (bez ní bychom nemohli dýchat)
- Co to znamená „chovat se ekologicky“ - chránit přírodu, nedělat nic, co by jí škodilo, kouř z komínů a z výfuků aut, ozónová díra
- Konfliktní situace (vandal ničí stromy x lesník, majitel psa x myslivec....), nutno ukončit diskusí
- Co je to životní prostředí - vše co nás obklopuje (vzduch, voda, ticho, hluk, uklizeno, nepořádek, doma, venku, na ulici... všude

Náměty na pozorování a experimenty ve školce:

- předměty - přírodniny, živé organismy, preparáty, modely
- jevy – děje v přírodě, pokusy, postupy práce
- kompost
- alternativní zdroj energie
- záhon (péče, spolupráce, zodpovědnost, trpělivost)
- sud s dešťovou vodou
- krmítko
- proměny v čase – např. jak rychle roste hrách, jak přibývají listy, jak úponky hledají oporu
- elektroměr – jak se otáčí při různě zapnutých spotřebičích
- klíčení ve stínu – na slunci/na parapetu
- potravní řetězec
- proměny ročních období v přírodě
- každé dítě svůj vlastní strom – fotografovat, malovat v různých obdobích
- klouzání po zmrzlém či blátovém povrchu
- možnost běžet, lézt, přeskakovat, nosit větve a kameny, rovnováha

děti mohou experimenty dokumentovat – malovat fáze pokusu, fotografovat, měřit a zapisovat pomocí pedagoga, grafy

Co by na zahradě nemělo chybět, další náměty na využití zahrady:

- ovocné stromy, keře – rybíz, angrešt
- zeleninové záhonky
- bylinkové záhonky – bylinková spirála
- okrasné záhonky – květinové
- kompost
- bludiště – ze šišek, z kamínků (může být i pouze prstové)
- ohniště – slavnosti, grilování, vaření, pečení brambor, rituály, pálení vánočních stromečků
- experimentování - pokusy s odpařováním ....
- jurta – kruhový jurtový stan
- proutěné domečky, ohrádky, vrbičkový tunel, tý-pý
- místo plné větví – stavba úkrytů, malování větvemi
- orlí hnízda – domečky v korunách stromů, visutý most - žebříky k nim
- dům na kulech s provazovým žebříkem
- vyvýšená místa, kůly, věže – na pouštění vlaštovek, draků, skákání, sezení...
- „Benjesův plot“ – biotop pro ježky, myši, stonožky
- ptačí budky
- horolezecká stěna, síť na lezení, stromy na lezení
- džungle – špatně propustné místo, děti se musí soustředit na větve na zemi i ve výši
očí (doporučené keře – černý bez, lískový keř – rychle rostou, vytváří bludiště, houštiny)
- smyslová stezka - chodníček z různého materiálu – šterk, piliny, klacíky, mech, kůra
- písčová a blátíčková zóna – jílový, lepivý písek, dobře tvárný
- překážková dráha
- obrovské klády-mikádo, pařezy-kořeny, pneumatiky, betonová roura
- přírodní schodiště
- houpačka na stromě, houpací síť, lano
- kopeček s jeskyní, kopeček na sáňkování, válení sudů, klouzání, kutálení předmětů
(např. šišek) dolů
- skluzavka – široká, pro klouzání více dětí najednou
- studna a pumpa, potůček, jezírko, tůňka – na pozorování, hry s vodou, zalévání
záhonků, mělký potok s kameny na zdolání druhého břehu
- sklad materiálu – oblázky, polní kámen, stavební dřevo, větve, šišky,...
- dlážděný chodník kolem celého pozemku – dráha pro tříkolky, koloběžky
- zvonkohra – ve větru
- výroba křížal z padlých jablek, výroba medu z pampelišek, ochutnávka sedmikrásek
- výroba voňavých pytlíčků s vypěstovanou levandulí

Použitá a doporučená literatura:

CORNELL, J. *Objevujeme přírodu*. Praha : 2012, Portál. ISBN: 978-80-262-0145-8

LEBLOVÁ, E. *Environmentální výchova v mateřské škole*. Praha : 2012, Portál.
ISBN 987-80-262-0094-9.

STRAKATÁ, M. *Pojďte s námi do přírody. Hry pro mateřské školy*.

ISBN: 978-80-7402-027-8.

ŠIRCOVÁ, I. *S dětmi v přírodě*. Praha : 2007, Portál, ISBN: 978-80-7367-201-0.

VOŠAHLÍKOVÁ, T. *Ekoškolky a lesní mateřské školy, školky*. Praha : MŽP, 2010.
ISBN 978-80-7212-537-1.

PETIŠKA, E., MILER, Z. *Krtek a kalhotky*.

SEKORA, O. *Knížka Ferdy mravence*.

FRÝSLOVÁ, P., GABRIELOVÁ, Š. *Inspirace z přírody. Metodická příručka k zážitkové pedagogice pro pedagogy předškolního vzdělávání*. NIDV 2014, ke stažení na:

http://www.nidv.cz/cs/download/mskv/NIDV_Materinky_final.pdf?PHPSESSID=49619fdd53f3f9bd7f04dbf909a26119

Doporučené odkazy:

www.ekoporadny.cz

www.ekocentra.cz

www.rvp.cz

www.mzp.cz/cz/evvo

www.ekopobyt.cz

www.vztahkpriode.cz

www.lesniMS.cz

www.cenia.cz/evvo

www.pavucina-sev.cz

Náměty na činnosti – vytvoření zahradních stanovišť

1. Malý botanik, zoolog

Cíl: pozorovat květy, travu, listy, semínka, hmyz, brouky..... dětskými mikroskopy, lupami
připomenout hravou formou nejznámější lesní, polní, zahradní rostliny a živočichy

Pomůcky: lupy, mikroskopy, nádobky se zvětšujícími sklíčky, malé gumové zvířátko (namalovaný kamínek-žabka, beruška či jiná zvířecí hračka), kartičky s obrázky zvířátek (ptáci, hmyz...),

Aktivita:

Hra „Sejdeme se“, „Kde je?“, „Postav se k ..“ – u břízy, jedle,....jezevce, u veverky, u zajíce, u straky, u datla... - děti se na pokyn seskupí u daného obrázku, rozhovor o zvířátku, jeho barvě, stavbě těla, počtu nožiček, mláďatech, ...

Hledání malé hračky v trávě – děti se otočí, zavřou oči a učitelka schová hračku ve vymezeném prostoru, pak všechny děti najednou hledají. Ve schovávání by se potom měly vystřídat všechny děti – hra **„Kdo najde Berušku“** (samá voda, přehořívá). Děti hledají v trávě drobný předmět-hračku (kamínek-skořápka od vlašského ořechu nabarvená jako beruška, žabka, včelka). Za příznivého počasí se pohybujeme travou bosí.

Děti si vezmou nádobky, porozhlédnou se po zahradě a posbírají (pochytají) do nádobek drobné živočichy, přírodniny, které naleznou (žížaly, broučky, pavoučky, berušky... travu, listy, květy, kamínky, kůru...). Opatrně, aby zvířátkům neublížili. Až si je **pod lupou** prohlédnou a popovídají si o nich s paní učitelkou, mohou si je nechat lézt po rukách a pak vrátit zpět do přírody.

„Na zvířátka“ – začarování dětí ve zvířátka, ta si hledají potravu, staví domečky, vydávají zvuky, pohybují se typicky... vzájemně se **hledají** (každé dítě dostane jednu kartičku s obrázkem jednoho zvířátka. Všechny kartičky jsou dvakrát. Úkolem dětí je neukazovat obrázek nikomu, vydávat zvuk nebo se pohybovat jako zvířátko na jeho obrázku a tímto způsobem si najít svého zvířecího kamaráda)

PH „Na myslivce a zajíce“ - vymežit hrací pole, děti přebíhají na druhou stranu a myslivec je chytá (jako Rybičky, rybičky rybáři jedou) .

2. Chytrý zoolog

Cíl: pojmenovat a poznat nejznámější lesní/polní zvířata, hmyz
přiřadit k sobě patřící obrázky
určit první hlásku ve slově, počet slabik

Pomůcky: kartičky pexesa (zvířata, počáteční písmeno-obrázek, rozstříhané obrázky na 2 a více dílů s přírodní tematikou (puzzle), sada obrázků s živočichy, encyklopedie, atlasy zvířat

Aktivita:

Rozhovor na téma: zvířátka žijící v přírodě. Typické znaky, obživa, ... Vyhledání údajů v encyklopedii

Uč. ukazuje obrázky živočichů a klade různé dotazy:

děti určují název, rozhodují, kde žije (v lese, ve vodě, na zahradě...), určují 1. písmeno ve slově, počet slabik,...

hra Je pravda, že? Pokud to je pravda, děti nic nedělají, pokud je to lež, udělají dlouhý nos bez ukazování obrázků, reakce pouze na vyřčené slovo: hra **Všechno lítá, co peří má**

hra s pexesem o přírodě, zvířatech – brouci, motýli, hmyz, ptáci, najdi kartičky, které k sobě patří a řekni o zvířátcích něco zajímavého

puzzle – slož obrázek v jeden celek, sestavování rozstříhaných obrázků (puzzle, rozstříhané pohlednice, obrázky z kalendáře)

3. Chytrý botanik

Cíl: rozpoznávat některá písmena
upevnit si názvy vybraných druhů stromů
kontakt s přírodním materiálem
vytvořit herbář
rozvíjet jemnou motoriku

Pomůcky: listy různých druhů stromů, 2 sady kartiček s písmeny, provázek
Pexesa (stromy, plody,), encyklopedie, atlasy rostlin, papíry, lepidlo

Aktivita:

Vybereme několik druhů stromů na školní zahradě, označíme je počátečním písmenem jejich názvu, např. J – javor, B – bříza.... Na stolek rozmístíme 2. sadu velkých písmen a přiřazujeme k písmenům listy (plody) stromu s daným počátečním písmenem.

herbář – nasbírat, nalepit přírodniny, najít je v atlasu, encyklopedii, popsat, vytvořit výstavu, knihu

přírodní bingo – dle věku dětí tabulky 3x3 nebo 4x4 políčka. Všechna vyplnit přírodninami – mohou se i opakovat. Učitelka pak klade různé otázky, a děti na své tabulce vyřazují po jedné přírodniny, které se vztahují k odpovědi. Kdo má první svisle, vodorovně nebo úhlopříčně všechna políčka prázdná, zavolá „Bingo“. Mají-li např. děti v tabulce smrkovou šišku, učitelka se může zeptat takto: „Odstraň z tabulky přírodninu: která roste na stromě začínajícím na písmeno „S“; která roste na stromě s jednou slabikou; kterou mají rády veverky, která roste na jehličnatém stromě; které je v lese na zemi dost a nikdo ji nemusí trhat, která se rýmuje se slovem „liška“.....“

hra s **pexesem** o přírodě, o zahradě, o lučních květinách, o zelenině a ovoci, o lese,.... najdi kartičky, které k sobě patří a řekni proč (obrázek smrku + smrková šiška nebo obrázek smrku + velké písmeno „S“, nebo obrázek smrku a „1“ (počet slabik))

puzzle – slož obrázek v jeden celek, sestavování rozstříhaných obrázků zahrady, květin, stromů, na stolech v prostorách zahrady (puzzle, rozstříhané pohlednice, obrázky z kalendáře)

4. Lesní školka

Cíl: pozorovat lučních květiny, travu, listy, jehličnaté větvičky dětskými mikroskopy, lupami
připomenout hravou formou základní druhy stromů a rostlin
zahřát se v chladném počasí
rozvíjet hrubou motoriku, orientaci v prostoru

Pomůcky: lupy, mikroskopy, nádoby se zvětšujícími sklíčky, kartičky s obrázky a názvy stromů (keřů, rostlin) vyskytujících se na zahradě, (košík na houby, myslivecký klobouk)

Aktivita:

Hledání stromků, keřů podle pokynů – hra „**Postav se k....**“, („**Procházím se zahradou, mám chvilku jen malou, zastavím se u...**“ (varianta hry Čáp ztratil čepičku)

„**Dones ...**“ (šišku z borovice, list z javoru, květ sedmikrásky, ...“. O doneseném přírodním materiálu si děti popovídají s p.uč. a pozorují ho lupou – mikroskopem

PH Stojí, stojí strom - učitelka dětem říká říkanku: „Stojí, stojí strom, bacil do něj hrom, chytněte se...“

Na závěr říkanky doplní název některé z přírodnin, které se v daném okolí vyskytují. Učitelka děti honí dokud se vybrané přírodniny nechytí. Děti se učí jeden od druhého, když nevědí o jakou přírodninu se jedná, rozhlédnou se a přidají se k dítěti, které se zvolené přírodniny již drží. Cílem není chytit dítě, ale proběhnout se, naučit se něco a zopakovat si to.

PH „Na houbaře“– děti se promění v houby v lese, houbař (učitelka) chodí mezi houbami a sbírá je, to znamená, že dítě, kterému položí houbař ruku na hlavu, jde za ním. Tak se vytvoří zástup sesbíraných hub. Houbař vyvede houby z lesa ven, tam se obrátí a zvolá: „Houby, houby, usmažím vás!“. Houby utíkají zpět na svá původní místa a opět přejdou do dřevu.

Arboretum - je sbírka živých dřevin - **dendrologická zahrada** – každý strom v zahradě opatřete cedulkou se jménem, případně doplňte zajímavostmi o daném druhu (k čemu se používá dřevo, jaké výšky dorůstá, jaké plody má, ...). cedulky je možno zalaminovat. Cedulky mohou předčítat dětem nejen učitelky ale i rodiče, kteří se s dětmi pohybují na zahradě.

zdobení stromčku – malá májka nebo vánoční stromek, nazdobit dle fantazie dětí, nadílka pro zvířátka / ptáčky, veverky (ořechy, jablíčka, koule z loje a semínek..)

5. Bloudění ve tmě

Cíl: rozvíjet sluchového a hmatového vnímání
naučit se překonávat překážky, podpořit sebevědomí, uvědomit si význam zraku
empatie vůči handicapovaným
rozvíjet slovní zásobu

Pomůcky: šátky na oči, provázek – lana, špalky - kužely na překážky

Aktivita:

Vytvoření stezky s hmatovými orientačními body, po té děti tuto stezku musí zdolat buď samy se zavázanýma očima, nebo ve dvojici, kdy např. starší dítě je vůdce a vede mladšího se zavázanýma očima. Vodič by měl komentovat cestu, kudy „slepého“ vede (teď je na cestě špalek, zvedni nohu vysoko a překroč ho, ohni se ...).

Učitelka si s dětmi popovídá o pocitech vodiče i vedeného, rozebere pojmy: nevidomý, slepý, stezka, soucit, vnímavost.

6. Lovci zvuků

Cíl: rozvíjet sluchové vnímání, postřeh a reagování na sluchový podnět
prožitkem ticha se stát citlivějšími k mluvenému slovu a všem zvukům

Pomůcky: šátky na zavázání očí

Aktivita:

sluchová hra „Kdo se ozývá?“ – poslech zvuků na školní zahradě – zvuky ptáků, případně hmyzu, kočky, psa.

Sluchové hry „Odkud se ozývá“ – hra ve dvojicích, kdy jedno dítě (mláďátko) má zavázané oči a druhé se ozývá v malé blízkosti před ním jako jeho maminka (pták, hmyz, kočka, pes). Úkolem je najít svoji zvířecí maminku, která nás volá, protože jsme se ve tmě ztratili.

Rozhovor o tom, které zvuky do přírody nepatří a které to jsou? (na silnici, hlasy lidí,..)

Všichni zavřou oči a poslouchají, až uslyší ..... (straku, zahoukat vlak, kukačku...), zvednou ruku

7. Na výtvarníky

Cíl: rozvíjet výtvarné cítění
rozvíjet hmatové vnímání - kontakt s přírodninami
učit se spolupracovat
rozlišit čtverec - kruh
poznávat jiné kultury

Pomůcky: jakékoli dostupné přírodniny (žaludy, kaštiny, šišky, kamínky, větvičky, různé suché plody...)

Aktivita:

mandaly - Z nasbíraného většího množství přírodnin, děti vytváří vzory v kruhových nebo čtvercových obrazcích, obrysy si děti samy načrtnou v písku, nebo namalují křídou na asfalt, nebo poskládají z klacíků. Mladším dětem pomůže učitelka. Mandaly tvoříme zejména u příležitosti různých svátků, Den země, svátek matek, MDD, jarní a podzimní rovnodennost..., ale samozřejmě i jen tak jako vyjádření určitého pocitu, nálady. Můžeme vytvořit jednu společnou mandalu nebo každý svoji.

přírodní obrázky - sestavování obrázků z přírodnin na karton s rámečkem a nalepení – děti sestavují obrázek z toho, co najdou na zahradě, obrázky možno dozdobit – domalovat křídou, tuží, vodovkou....., obrázkem může být také předem předkreslen tužkou, fixou a pak na linii tužky jsou nalepovány přírodniny. Děti buď vytváří obrys z přírodnin nebo vyplňují plochy nebo kombinují obojí.

přírodní paleta - děti se snaží najít a nalepit na svou papírovou malířskou paletku všechny barvy (bílá – květ sedmikráska, žlutá – pampeliška, zelená – tráva, hnědá – kůra....),

frontáž (listy, kůra, kameny) – práce s voskovkami a průklepovým papírem, obměna: na kůru přiložíme papír, ten přejedeme svíčkou a poté ve třídě přemalujeme vodovkami

„Na zahradní architekty“ - sestavování obrázků z kamínků (kačírek různé velikosti nebo těch, které děti donesou z vycházek, domova) a dokreslení křídami
Rozhovor na téma: jiné kultury – národy, Tibet, mandaly, obrazce, čtverec, kruh, vzor, pomíjivost

8. Stavíme z přírodnin

Cíl: rozvíjet všechny smysly - kontakt s přírodninami
seznámit s jevy jako tření, rovnováha, těžiště (aniž bychom tyto pojmy museli pojmenovat).

rozvíjet předmatematické dovednosti

Pomůcky: dostatečné množství plochých kamenů, dřívěk, větviček, šišek, provázek.....

Aktivita:

„Mužiky“ – pyramidy - Stavba z kamenů tzv. mužika - na konci aktivity uděláme přehlídku a hledáme nejvyššího, nejmenšího, nejtlustšího, nejhubenějšího, z nejvíce kusů postaveného atd. mužika.

Dřevěná pyramida, domeček – z klacíků stavíme hranici, pagodu, malý dřevník, ohrádku, domeček pro lesní skřítky....

Cestičky – ze šišek, z klacíků, kamínků stavíme autodráhu, kuličkodráhu, bludiště, labyrint, dráhu pro kriket

Žebřík - z klacíků a provázků svážeme žebříček pro zahradní skřítky

9. Dřevorubci a truhláři

Cíl: rozvíjet jemnou motoriku

Pomůcky: odřezky od truhláře, smrkový papír (pilník), hřebíčky, kladívko, pilka (platí pravidlo, že děti pracují jen s mrtvým dřevem, pracují v sedě)

Aktivita:

Obejmi strom se zavřenýma očima, načerpej od něj sílu a energii, jakou má kůru? Nebo zavázat dítěti oči, dovést ho k nějakému stromu, nechat ho osahat kmen, pak dítě odvést na původní místo, rozvázat oči a nechat ho najít strom, který právě objímalo.

Vytváření ohrádek skupinkami dětí kolem většího počtu stromků. Tanec v kruhu kolem stromu. **„Kolo, kolo mlýnský“**

Rozhovor na téma: k čemu slouží stromy? Co se vyrábí ze dřeva? Jak se zpracovává dřevo, kdo je to dřevorubec, truhlář, ...?

Stavby z malých dřevěných polínek, hranolků či odřezků

„Hladké dřívko“ – děti opracují kousky dřívěk smrkovým papírem – hra na truhlářskou dílnu

„Hřebík“ – děti se pokusí zatlouct hřebík do špalku kladívkem

„Řízni“ – děti se pokusí nařezat stejně dlouhé větvičky

„Na sběr dřeva“ – děti sbírají klacíky, větvičky a čistí „Les“ – část zahrady

„Jak voní dřevo“ - děti charakterizují vůni dřeva

10. Hrátky s přírodninami

Cíl: rozvíjet jemnou motoriku

rozvíjet předmatematické představy – třídění podle různých kritérií

Pomůcky: přírodniny (šišky, kamínky, kůra, klacík, ...), košík, větší šátek na přikrytí přírodnin, šátky na zavázání očí, kartičky s čísly 1-10, 10 mističek

Aktivita:

Třídění přírodnin dle druhu do kyblíků – šišky, kamínky, klacíky, ...

Řazení přírodnin za sebou dle vzoru – kamínek x šiška, klacík x kamínek, ..

„**Hmatovka**“ – didaktická hra, děti při ní poznávají přírodniny podle hmatu (mají zavázané oči) – vytahují z košíku přírodniny, které předtím nasbíraly na zahradě nebo jsou již připraveny.

„**Kimovy hry**“ - děti hádají, které přírodniny byly pod šátkem, které přibýly, které ubyly.

„**Hromádky**“ - děti mají za úkol vytvořit stejně početnou hromádku, jako je již na stole.

- vytvořit hromádky s počtem od 1 do 10

- vytvořit hromádky po dvou, třech .....

„**Trojice**“ od nejmenší po největší (nejkratší – nejdelší) – šiška, klacík

11. Zahradníci

Cíl: seznámit se se zahradními pracemi

vyzkoušet si práci zahradníka

zasadit semínko

Pomůcky: květináčky, semínka, lopatky, sázecí kolík (klacík), zemina, konvinka, voda

Aktivita:

Rozhovor na téma: práce na zahradě, zahradník, pojmenování zahradního nářadí, ... co potřebuje rostlinka k růstu...

Hra v určeném prostoru s dětským zahradním náčiním, kolečko, hrabičky, motyčka

Vytváření zahrádek zapichováním klacíků do písčitého podkladu, setí / sázení různých bylinek, zeleniny přímo na vytvořený záhonek nebo do malých umělých květináčků a zapracování - zaboření do hliněného, písčitého podkladu. Možno set a sázet brambory, mrkev, hrách, petrželku, pažitku....květiny. Ukázka správného postupu, péče. Setí, sázení, plení, zalévání, sklizení (rybíz, angrešt, ...), hrabání...

Při práci s hlínou uvědomování si jejího pachu, vůně.

Zařazení pohybových her v trávě – „**Já rád chodím, ty rád chodíš, po trávníčku bos.**

Čichli jsme si k pampelišce, máme žlutý nos.“ - po skončení říkanky změny postojů, poloh na trávě (běhám, skáču, ležím, lezu...), píseň „**Šel zahradník**“, „**Travička zelená**“, „**Na zahrádce pod jabloní**“ **Na naší zahrádce sedává kos**“, „**Rozvíjej se poupátko**“ a další.

12. Ochránci zahrady

Cíl: umět roztřídit základní odpadové materiály

Pomůcky: nádoby na tříděný odpad, různé druhy „čistého odpadu“, gumové rukavice, pytle

Aktivita:

Rozhovor na téma: Co děláme s věcmi, které již nepotřebujeme? Podle čeho je třídíme? Přes noc nějací vandalové zamořili naši zahradu odpadky, které sem rozhodně nepatří. Co s nimi uděláme?

Děti sbírají odpadky různých materiálů v určeném prostoru zahrady určeném pro očistu.

Děti třídí do označených nádob, kontejnerů **plasty, papír, textil, sklo,..**)

Za odměnu pak můžeme uspořádat „**Zahradní slavnost – karneval**“

13. Pavoučí síť

Cíl: rozvíjet hrubou motorku

Pomůcky: lano – dlouhý provaz, guma, nůžky, rolničky (zvoneček)

Aktivita:

prolézání pavučiny vytvořené mezi holými kmeny stromů. Provázek je možno napnout křížem krážem, nízko i výš nad zemí, děti musí sledovat kam šlapou, nesmí se dotknout provazu. Na provaz je možno přivázat rolničky, které prozradí každý nechtěný dotyk. Děti musí přelézat, podlézat, přeskačovat provázek. Mohou se též trefovat šíškou do jednotlivých políček vymezených provazem (pavoučích okýnek).

14. Šiškovaná

Cíl: rozvíjet jemnou i hrubou motoriku, obratnost, rychlost

nacvičit spolupráci, orientaci v terénu,

rozvíjet strategické myšlení (volba způsobu donášení šíšek na stavby (v kapsách, v náruči, házením, ...))

Pomůcky: šišky, hodinky, metr

Aktivita:

„Kdo mívá“ - soutěž družstev v hodu šíškami do prostoru protihráčů, vítězí družstvo, které má méně šíšek.

„Na kukačky“ - Vymezíme herní prostor. Každé dítě = kukačka si z kamínků udělá hnízdečko a do něj připraví 5 vajec = šíšek. Kukačky jsou však známy tím, že kladou svá vejce do cizích hnízd. Děti si musí zapamatovat, kde mají své hnízdo. Jakmile mají všichni svá hnízdečka, sejdou se u učitelky, učitelka dá signál, stanoví limit a hra začíná. Všechny kukačky se rozběhnou do svého hnízda, vezmou jedno vejce a snaží se co nejrychleji najít cizí hnízdo, kam by své vejce mohly položit. Kukačky mohou přenášet pouze jedno vejce. Jejich cílem je zbavit se všech vajec ve svém hnízdě (i těch, které jim tam někdo v nestřeženém okamžiku nakladl). Vítězí to dítě, které má ve svém hnízdě nejméně šíšek.
Varianty:

„Na straky“ - Vymezíme herní prostor. Každé dítě = straka si z kamínků udělá hnízdečko a do něj naklade 5 vajec = šíšek. Děti si musí zapamatovat, kde mají své hnízdo. Jakmile mají všichni svá hnízdečka, sejdou se u učitelky, učitelka dá signál, stanoví limit a hra začíná. Všechny straky se snaží najít cizí hnízdo, uzmut z něho vejce a donést jej do svého hnízda. Straky unesou jen jedno vejce. Po skončení limitu si straky spočítají, kolik vajec mají ve svém hnízdě. Vítězí to dítě, které má šíšek nejvíce. (Straky mohou zvolit i hlídací strategii, bránit své hnízdečko – určit předem jakým způsobem bránit, co je a není povoleno při dobývání cizího hnízda; nebo mohou své hnízdo ve vymezeném prostoru dobře schovat. Na to vše děti přijdou samy, pokud hru hrajete častěji.

„Na kuny a veverky“ – učitelka vymezí prostor cca 3x3m = to je domeček (doupě) veverek, do kterého se dostaly 2 kuny, ostatní děti jsou veverky, které si nosí do svého doupěte zásoby na zimu - šišky. Nosit mohou ale po jedné šíšce. Kuny jim však zásoby z doupěte vyhazují. Kdo bude rychlejší kuny nebo veverky? Určíme časový limit. Kuny obsadí doupě až po řádném zazásobení domečku. Podle složení dětí volíme počet kun, velikost doupěte a množství prvotních zásob – okamžik, kdy vpustíme kuny do doupěte.

hod na cíl – svislého/vodorovného, stref se do určeného stromu, do kruhu namalovaného klackem na zemi (ohrazeného šíškami, kamínky, obručí, lanem....), házej pravou i levou rukou, házej pozadu přes hlavu nebo v předklonu mezi nohama

hod do dálky – přehoď potok, říčku, cestu (dbát na bezpečnost), hod co nejdál, vystřídej ruce

poskládej z šíšek obrázek

v časovém limitu **poskládejte** co nejdelšího šíškového hada (možno hrát na družstva i jednotlivce)

v časovém limitu postavit co nejvyšší šíškový kopec – jeden společný, družstva, jednotlivci (poměřit např. podle klacku, není potřeba metr)

15. Přenášení vody – hra na Křováky

Cíl: seznámit se s jinou kulturou,
učit se dodržovat pravidla, přiznat, když se nepovede je dodržet.

Pomůcky: voda, kelímky na přenášení, 2x kýbl s vodou

Aktivita:

Vytyčíme start a cíl. Každé dítě dostane malý kelímek vody. Jeho úkolem je donést vodu od startu k cíli, v nádobě.....pro starší děti přenos vody v ústech, nesmějí vodu spolknout ani vyplivnout. Nejde o závody, ale o splnění úkolu... Dítě se musí soustředit na více věcí na jednou.

16. Boudo budko, kdo v tobě přebývá

Cíl: rozvíjet slovní zásobu, fantazii, představivost
poslouchat a dramatizovat pohádky

Pomůcky: žádné (pohádková knížka)

Aktivita:

Zapojit všechny děti, které chtějí hrát, ostatní diváci, vymyslet další zvířátka a jejich názvy dle charakteristických vlastností (myška Hryzalka, pesek Čmuchálek, kočička Mňoukalka, prasátko Chrochtátko, žabka Kuňkalka, zajíček Ušáček, beruška Sedmitečka, ...)

- čtení a dramatizace i dalších pohádek s přírodní tematikou, s ekovýchovným podtextem (ekonarologie) přímo na zahradě v MŠ (na dece v trávě, na špalkách v tý-pý....)

17. Pošta

Cíl: rozvíjet sluchové vnímání

Pomůcky: žádné

Aktivita:

Tichá pošta

Potrubní pošta

Naučte se s dětmi krátkou básničku, jazykolam ... prostřednictvím tiché nebo potrubní pošty Zkuste i rýmování slov, ozvěnu....

- **námět k povídání:**
- pošta – způsob komunikace, dorozumívání, další možné způsoby (letecká, lodní, holubí, telegraf – morseova abeceda, signalizace pomocí praporků, kouřové signály, elektronická pošta – telefon, e-mail, internet), šifrování, znaková řeč, braillovo písmo
- co se všechno dá vyřídit na poště (nákup losů, pohledů,... výběr /uložení peněz z účtu, sázky-sportka, platba složenek, poslat balík, pohled, vyzvednout zásilku v boxu, ...)
- dopis babičce na záda kamaráda: „Milá babičko, tečka, máme doma křečka, tečka, křeček lechtá, dupe, tahá za vlasy, škrábe, ...
- děti se postaví do zástupu, poslední napíše / nakreslí kamarádovi na záda jednoduchý obrázek (domeček, srdíčko, kolečko, písmenko, číslo...), kamarád se soustředí a to co ucítil na svých zádech překreslí opět dítěti před sebou. Ten, co stojí na začátku zástupu nakreslí vzkaz klackem do písku, tužkou na papír, slovně sdělí, co to bylo.

18. Pohybové, zábavné hry v prostorách zahrady, pohyb, přemísťování se na zahradě

Cíl: rozvíjet hrubou motoriku

Pomůcky: využití prvků zahrady

Aktivita:

Cesta malými tunely, labyrinty z vrbového proutí, po kamenném chodníčku, indiánská stezka – po špalcích, přeskoky, podlézání, přelézání, slalomy, hry na novém umělém hřišti. Využití známých dopravních značek, trampolínky, skákání dle písmen, čísel, hledání písmen, čísel, PH Škatulata batolata, PH Na autíčka .....

19. Stopovačka – hledání pokladu, ježka, zahradního skřítko...

Cíl: rozvíjet hrubou, jemnou motoriku
orientovat se v prostoru
využít znalostí a dovedností v dané oblasti
Pomůcky: využití prvků zahrady

Aktivita:

Cesta zahradou s postupným plněním úkolů tak, aby děti nakonec našli zahradní zvířátko. Mohou se zde zařadit úkoly, otázky z oblasti rostlin, zvířat, můžeme zde uplatnit písničky, básničky, hru s přírodninami, apod. Děti mohou mít na výběr ze dvou či tří odpovědí při plnění těžších úkolů. Je to shrnutí všeho, co jsme se za předešlé období naučily. Děti mohou dostat za odměnu po splnění a nalezení zvířátka nějakou chutnou či věcnou odměnu.

20. Hmatový chodníček

Cíl: rozvíjet hmat
Pomůcky: bedýnky s různým materiálem (borové šišky, modřínové šišky, hladké oblázky, štěrk, písek, zemina, kůra, piliny, sláma/seno, tráva, mech, ...)

Aktivita:

Projít bosýma nohama, po čtyřech, se zavázanýma očima, najít požadovaný materiál poslepu (nejprve si ho ohmatat nohama/rukama a pak hledat)

Hmatové pexeso – máme-li dost bedýnek a materiálu, možno hledat vždy dvě stejné (se zavázanýma očima)

Jít pouze po ..... mechu, pilinách, šiškách.....

Na závěr rozhovor o tom, co se mi líbilo nejvíce a proč, co je na zahradě nové a co už tu bylo, z čeho jsou jednotlivé prvky na zahradě....

Praktická činnost v přírodě pro děti MŠ v podzimních měsících

K. Burešová, H. Korvasová: Chaloupky, 1993

1. Srovnáváme větvičky jehličnanů, všimneme si uspořádání jehlic jedle, smrku, borovice, modřínu.

Výsledný poznatek:

Jehlice jsou různě uspořádané: jedle má rozčísnuté jehlice na dvě strany, borovice a modřín ve svazečcích, smrk dokola

2. Prohlédneme si ptačí hnízdo a zjišťujeme materiál, který byl využit ke stavbě.

Výsledný poznatek:

Ptáci staví každé jaro nové hnízdo, proto staré můžeme použít k pozorování. Každý druh ptáků má jiný druh stavby. Např. drozd má hnízdo vymazané hlínou.

3. Na rostliny s mšicemi přeneseme slunéčka sedmitečná a pozorujeme.

Výsledný poznatek:

Přemnožené mšice znamenají hodně potravy pro slunéčka, ty se pak rozmnoží a likvidují mšice.

4. Hrajeme si s listy jitrocele. Rozpoznáváme různé druhy jitrocele podle listů a květů. U jitrocele sdrhujeme semínka pro ptáčky do krmítek na zimu.

Výsledný poznatek:

Jitrocel kopinatý má dlouhé úzké listy jako kopí. Jitrocel větší má větší klas, než jitrocel prostřední, který je jinak nejvyšší. Všechny druhy jsou léčivé. Jitrocel větší se přikládá na rány.

5. Pozorujeme mraky - lehneme si na zem a sledujeme, jak se mění tvar mraků, jak zakrývají mraky slunce, vrhají stín, plují po obloze.

Výsledný poznatek:

Slunce svítí i když jsou mraky, letadlo může proletět mraky do slunečního svitu, na horách se můžeme octnout nad mraky.

6. Společnou velkou paletku s lepicí páskou má paní učitelka a děti přinášejí kousky barevných přírodnin, které paní učitelka nalepuje. Paní učitelka si ověřuje u dětí znalost barev tak, že je posílá vždy pro přírodninu určité barvy.

Výsledný poznatek:

Na podzim nacházíme hodně barev, při pozorném vyhledávání můžeme najít hodně barev i v pozdním podzimu. Příroda je malíř, který vlastní mnoho barev.

7. Sbíráme plody, které mají semena s křídélky a chmýřím. Zkusíme do nich fouknout.

Výsledný poznatek:

Semena s křídélky a chmýřím rozšiřuje vítr, např. lípa, javor, pampeliška, bodlák, smrk, bříza apod.

8. Projdeme se ve vlněných ponožkách podzimní přírodou a sledujeme, co se na nich přichytilo. "Babky" (lopuch) můžeme nosit jako odznak nebo z nich vytvořit panenku a pod.

Výsledný poznatek:

Některé plody mají háčky, kterými se přichytávají na srst živočichů, peří ptáků a oděv lidí a ti je pak roznášejí. Člověk podle nich vytvořil suché zipy.

9. Poznáváme plody se zavázanýma očima - jen hmatem. Připravíme si krabice s otvory pro ruku (hmatky). Nebo dětem zavážeme oči, posadíme je do kruhu a rozdáme plody i jiné přírodniny k poznávání.

Výsledný poznatek: Hmat někdy může nahradit zrak, musíme však přírodninu umět pojmenovat.

10. Poznáváme ovoce a zeleninu se zavázanýma očima - podle chuti.

Výsledný poznatek:

Známe-li chuť jednotlivých plodů či jiné zeleniny, můžeme rozeznávat plody se zavázanýma očima pomocí chuti.

11. Třídíme plody: ořech, kaštan, lípa, habr, hloh, brslen, jeřabina, černý bez, trnka a další. Podíváme se, co mají uvnitř. Plody přiřazujeme ke stromům, ke kterým patří. Dobře si prohlédneme i jedovaté plody (tis, vraní oko, lýkovec, zimolez).

Výsledný poznatek:

Všechny plody obsahují semena, ze kterých vyrostou nové rostliny. Obal napomáhá šíření semen. Semena s chutným obalem přenášejí ptáci.

12. Porovnáváme nažky různých druhů javorů.

Výsledný poznatek:

Javor má několik druhů. Jak mají u Nováků Andulku, Pepíka a Aleška, tak u javorů rozlišujeme javor klen (klenuté nažky), mléč (rozevřené nažky) a babyku (malé nažky).

13. Pozorujeme, kterého materiálu nejvíce přenášejí mravenci. Na mravenišť položíme kost a po čase sledujeme, co se s ní stalo. Můžeme naslouchat fonendoskopem zvukům mravenišť.

Výsledný poznatek:

Mravenec lesní je nesmírně užitečný pro člověka a zákonem chráněný. Mravenišť se nesmí přenášet a poškozovat. Čím více mravenišť v lese, tím je les zdravější.

14. Rozdělíme dětem obálky s různými přírodninami. V několika obálkách je vždy stejná přírodnina. Děti vytvoří skupiny podle stejných přírodnin v obálkách.

Výsledný poznatek:

Příroda je rozmanitá a když známe značky aut, měli bychom znát i názvy přírodnin, které nás obklopují.

15. Vyhledáváme spadlé listy velké jako dlaň, úzké, zubaté, oválné, celokrajné. Z listů můžeme sestavovat různé obrazce nebo krajinu. Shrabané listí necháme v rohu zahrady a zakryjeme hlínou, aby se nerozletělo.

Výsledný poznatek:

Na podzim si listím vyzdobíme třídu. Listí na hromadě se časem rozloží a je z něho úrodný humus.

16. Sbíráme jeřabiny a šípky a vyrábíme korále a ozdoby na ptačí vánoční stromeček. Z šípků vaříme chutný čaj.

Výsledný poznatek:

Čaj ze šípků má nejvíce vitamínu C.

17. Sledování vývoje motýla. Pokud najdeme housenku nebo kuklu, umístíme ji ve sklenici či akváriu a krmíme rostlinou, na které jsme housenku našli.

Výsledný poznatek:

Motýlů je málo, nemají se chytat do sbírek. Papíroví motýli na výzdobu postačí. Housenka žije na rostlině, kterou se živí. Vylíhlého motýla pouštíme na svobodu.

18. Sledujeme pohyb listu padajícího ze stromu za bezvětřného dne a tužkou tuto čáru děti přenášejí na papír. Ten může být podbarven pastelkami v barvách podzimu.

Výsledný poznatek:

Každý strom má svoji podzimní barvu.

19. List papíru položíme na kmen stromu a plochou voskovkou opatrně obtahujeme strukturu kůry. Na takto vzniklý obraz kůry můžeme otisknout list od téhož stromu namočený v barvě (nebo nakreslit). Vznikne zajímavý herbář.

Výsledný poznatek:

Struktura kůry různých stromů bývá velice odlišná.

20. Sledujeme, jak se na podzim barví listy různých stromů.

Výsledný poznatek:

Každý strom má na podzim svoji podzimní barvu (jeřáb je vždy červený, babyka žlutá apod.).

21. Učíme se znát názvy plodů, k plodům hledáme odpovídající stromy.

Výsledný poznatek:

Na dubu jsou žaludy, na buku bukvice, na jeřábu jeřabiny, na javoru "nosíky", na bezu bezinky, na trnce trnky, na šípkové růži šípkové, na hlohu hlošinky.

22. Všímáme si různých plodů a pokoušíme z nich dostat semena. Zjišťujeme, jak se šíří do okolí.

Výsledný poznatek:

Některá semena roznáší vítr (vrbka, podběl, ...), některá se při dotyku vymršťují (netýkavka), jiné plody pukají a semínka vypadávají (prvosenka), další vypadávají z proděravělého plodu (mák).

23. Při podzimním rytí sebereme několik žížal a umístíme i s hlínou do lahve. Zasypeme listím. Zakryjeme černým papírem, a za čas papír odstraníme a sledujeme únik žížal ze světla.

Výsledný poznatek:

Žížaly přeměňují rostlinné zbytky na humus a jejich chodbičky přivádějí ke kořenům rostlin vzduch. Reagují na světlo. Čím více žížal na poli, tím je úrodnější.

24. Pěkná semena listnatých stromů uložíme mezi vrstvy písku do starého hrnce, zakryjeme a zakopeme do země. Na jaře vyjmeme.

Výsledný poznatek:

Zdravá semena v hrnci vyklíčí, na jaře je vysazujeme vždy klíčkem dolů. Každý žáček by si měl vypěstovat svůj strom.

Příklad pěstování babočky kopřivové:

10 kusů asi 3 cm dlouhých housenek samostatně lezoucích po kopřivě odchytíme do krabičky (odstříhnutím kopřivy i s housenkou) a umístíme do zavařovací lahve s vrstvou svého papíru a zakryjeme, aby housenky neutekly. Denně dáváme čerstvé kopřivy (ne mokré). Lahve vyměňujeme. Housenky se nejčastěji zavěsí na víčko a zakuklí se. Po týdnu začneme kuklu pozorovat. Víčko s visícími kuklami zavěsíme v učebně, aby je děti mohly pozorovat.

Podzimní truhlíky na okna

Na podzimní výsadby do nádob se používají vřesy, vřesovce, hebe, břečťan, svatolína, drátovec, případně nízké okrasné trávy, chryzantémy, nízké jehličnany, plazivé jalovce, kosodřeviny a jako doplněk barevné listy ze stromů, tykvičky, případně větvičky z lesa s různými plody.

Praktická činnost v přírodě pro děti MŠ v zimních měsících

K. Burešová, H. Korvasová: Chaloupky, 1993

1. Darujeme dětem pod stromeček lupu, lupou pozorujeme drobná semínka, žilky listů pokojových rostlin i listů nalezených v přírodě. Listy si můžeme obkreslit a zakreslit v nich žilky.

Výsledný poznatek:

Pozorování je nejdůležitější věc na světě. Pod lupou vidíme i drobné části, např. žilky, které přivádějí vodu do listů.

2. Pozorujeme jinovatku, ledové ozdoby na trávě, na listech, ozdoba se dá položit na oděv.

Výsledný poznatek:

Na ruce položená "ozdoba z ledu" se zmenšuje a mizí, mění se vlivem tepla ve vodu, led je forma vody.

3. Chytáme sněhové vločky a snažíme se je správně nakreslit. Můžeme využít i lupu. Spočítáme, kolik větviček má opravdová sněhová vločka.

Výsledný poznatek:

Děti většinou kreslí osmičetné sněhové vločky. Vločky jsou však ve skutečnosti šestičetné.

4. Do čerstvého sněhu vydupáváme tvary - stavíme dům, sázíme stromy atd. Z měkkého sněhu modelujeme zvířata, třeba i pravěká, která jsme viděli v televizi, nebo na odznaku ochránců přírody (Brontosaurus)

Výsledný poznatek:

Čerstvý sníh v místě, kde nejsou továrny, je bělostný, říká se "bělostný jak padlý sníh". "Brontosaurus" je zvíře, které nepřežilo, protože nemělo co jíst, budeme-li se chovat v přírodě nepěkně, mohli bychom dopadnout jako brontosaurus.

5. Jak skáče zajíc? Pozorujeme stopu - vpředu jsou dvě "capky" vedle sebe (zadní nohy), vzadu dvě "capky" za sebou (přední nohy). Zkusíme si, jak to zajíc dělá.

Výsledný poznatek:

Zajíc není žádný silák, zachraňuje se útekem, proto má dlouhé zadní nohy, které při útěku dává před přední.

6. Pomocí prstů vytváříme stopu kočky - stáhneme prsty k sobě, naznačíme jak utíkala kočka, vyskočila na zídku, honí ji pes atd.

Výsledný poznatek:

Kočka i pes mají 5 prstů, pes má ve sněhu viditelné dráčky, kočičí stopa je menší, dráčky kočka zatahuje, jen při lovu je vysunuje.

7. Přiložíme si zrcadlo pod bradu a sledujeme plující mraky, pohyb koruny stromu ve větru ...

Výsledný poznatek:

Velké šedivé mraky v zimě znamenají brzké sněžení.

8. Je krásný zimní den, zrcadlo je aparát, kterým zachycujeme přírodní snímky. Ze zrcadla uděláme kameru tím, že jím pohybujeme. Obrázky se v zrcadle pohybují, střídají.

Výsledný poznatek:

Děti se pomocí zrcadla naučí zachycovat pěkné záběry kousek oblak, stromy, keře) a všimnou si detailů - třeba šišek, zasněžené větve modřínu apod. Filmař hledá nejlepší záběry, pracuje s rozmyslem.

9. Paletku vystřiženou z papíru opatříme samolepkou (samolepicí plochou nahoru) a budeme vybírat přírodní barvy - kdo jich objeví nejvíce?

Výsledný poznatek:

I v zimě, když je sníh, můžeme najít mnoho barev, dokonce i červenou - přilepujeme jen malinké kousičky.

10. Nabereme do sklenice sníh na různých místech (v lese, u silnice, na střeše apod.), necháme roztavit a porovnáme.

Výsledný poznatek:

Sníh není všude stejně čistý, sníh nejíme, protože obsahuje různé nečistoty a navíc by nás bolelo v krku, protože je studený.

11. Zopakujeme si, jak se rozpozná větvička jedličky od smrku.

Výsledný poznatek:

Smrková větvička píchá, jedlová je hladká. "Smrk - rozcuchaný kluk, jedlička - učesaná holčička.

12. Pod stromem modřínu nacházíme slabé větvičky i se šištičkami a drobnými výběžky, ze kterých na jaře vyrůstá štětíčka jehliček.

Výsledný poznatek:

Modřín je jediný jehličnatý strom, kterému opadáva jehličí, proto se jmenuje modřín opadavý. Tmavé výběžky se dají odloupnout a máme "do obchodu pepř".

13. Hrajeme si s fazolemi, které jsme si vypěstovali. Liší se tvarem, barvou povrchem.

Výsledný poznatek:

Fazole jsou hladké až hebké, různě velké, jednobarevné i kropenaté, ve vlhku začne fazole klíčit.

14. Položíme na vlhkou vatu fazoli a kamínek podobného tvaru a pozorujeme. Naklíčenou fazoli dáme mezi dvě průhledná skla (klíčidlo) a sledujeme růst kořínku a stonku. Na zapíchnuté špejli označujeme přírůstky.

Výsledný poznatek:

Na počátku byly obě věci stejné, ve fazoli však byl ukryt život, k probuzení života bylo třeba vlhka a tepla. Nejdříve ze semene vyrostl kořen, kterým se budoucí rostlina uchytí v zemi, pak vyrůstá stonek a listy.

15. Semínko zavřeme do skleničky a dáme mu vodu, nebude tak prospívat, jak semínko volně položené.

Výsledný poznatek:

Semínko ke klíčení potřebuje nejen vodu, ale i vzduch. Rostliny jsou živé, podle toho se k nim chováme.

16. Využijeme nažky javoru a sestavujeme z nich obraz, objevujeme, čím se nažky jednotlivých druhů javorů liší.

Výsledný poznatek:

Javor mléč má křídélka rozevřená (list mají Kanaďani ve znaku), javor klen má křídélka klenutá, babyka má drobné nažky.

17. Navštívíme strom, ze kterého jsme na podzim sesbírali semena a ohmatáme kůru.

Výsledný poznatek:

Javor klen má drsnější kůru, odlupuje se, mladší stromy mají hladkou kůru, buky mají hladkou kůru i v dospělosti. Do kůry nikdy nevytváříme žádné obrázky, strom je živý, kůra ho chrání jako nás kůže.

18. Postavíme se ve třídě na vyvýšené místo a pouštíme nažky javorů na "letišť", které představuje čtvrtka na podlaze. Soutěžíme, kolik "vrtulníků" přistane na "letišti".

Výsledný poznatek:

Nažky javorů jsou vybaveny k tomu, aby se semínko dopravilo co nejdále od mateřského stromu, kde má podmínky k životu.

19. Větvičku se šiškami zavěsíme ke stropu a pozorujeme, semínka nepadají jen rovně dolů, ale rozletují se po celé třídě.

Výsledný poznatek:

Kdyby padala semínka jen rovně dolů, malé stromečky, které z nich vyrostou, by neměly pod mateřským stromem dost obživy a světla, proto se musí rozletět do světa.

20. Z vycházky si přineseme šišky, rozložíme je u topení a pozorujeme, co se s nimi děje. Potom je můžeme namočit do vody a sledovat další změny.

Výsledný poznatek:

Šišky se v teple rozevírají, z nich volně vypadávají semena. Ve vlhku se šupiny šišek zavírají a tím chrání semena před vlhkem.

21. Pozorujeme ptáky na krmítku, říkáme si, jakou mají barvu, srovnáváme je s obrázky a učíme se je pojmenovat.

Výsledný poznatek:

I malé děti se naučí pojmenovat ptáky, kteří pravidelně přilétají ke krmítku.

22. Nad polem, kde byl jetel, pozorujeme, jak krouží káně.

Výsledný poznatek:

Káně loví především hraboše, je dravec a je chráněné.

23. Jednoduché ptačí krmítko vyrobíme tak, že máčíme šišky do rozpuštěného loje se semínky, které jsme nasbírali na podzim. Zavěsíme tak, abychom je mohli pozorovat z okna.

Výsledný poznatek:

Ptáci mají radost a děti pozorovatelnou.

24. Šikovná paní učitelka požádá ochotného tatínka, aby vyrobil dřevěné díly, ze kterých děti samy sestaví budku pro ptáky. Budku je potřeba zavěsit nejpozději v zimě. Na jaře už je pozdě.

Výsledný poznatek:

Práce s kladivem je pro děti neobvyklá a přitažlivá.

Praktická činnost v přírodě pro děti MŠ v jarních měsících

K.Burešová, H. Korvasová: Chaloupky, 1993

1. Na vycházky vždy nosíme lupu! Prohlédneme si opatrně nějakého brouka, kdo umí počítat, spočítá nožičky. Při pozorování máme vždy lupu u oka a pozorovaný objekt přibližujeme.

Výsledný poznatek:

Brouk i mouchy mají vždy šest noh, u brouka se vrchní křídla jmenují krovky (beruška má krovky červené s černými tečkami), všechen hmyz má šest noh a na hlavě dvě tykadla.

2. Nezapomeneme sledovat kuklu motýla, kterou jsme si přinesli na podzim.

Výsledný poznatek:

Motýla, který vyleze z kukly, pustíme.

3. Od února můžeme pozorovat na stromech zvětšující se pupeny. Větvičku s rašícími pupeny vložíme do vody a umístíme ve třídě. Pupeny se rozvíjejí dříve než venku.

Výsledný poznatek:

Při trpělivém pozorování se dovíme, co je v pupenu ukryto. Rašení pupenu je závislé na teple. Pupeny se zvětšují a každý strom má pupen jiného tvaru a jiné barvy. Jasan vždy černý, buk skořicově hnědý a protáhlý jako vřeténko, olše má pupen na stopce.

4. Nezapomeneme vyjmout ze země semena, která jsme na podzim v nádobě zakopali v zahradě.

Výsledný poznatek:

V nádobě najdeme naklíčená semena.

5. Uděláme si výlet od pramene potůčku až k jeho ústí do potoka.

Výsledný poznatek:

Potůčky se vlévají do potoků, potoky do řek, řeky končí v moři. Každá nečistota, kterou vhodíme do potůčku, znečišťuje i moře. Život v moři je nyní ohrožen.

6. Navštívíme "kočičky" - vrby jívy, sáhneme si na pupen, bude-li to možné, šetrně si kousek větvičky odřízneme, za čas pozorujeme žluté tyčinky, ze kterých se práší. Pokusíme se pupen nakreslit. Povšimneme si i keřů s jinými (stříbrnými) kočičkami.

Výsledný poznatek:

Kočičky kvetou tak, že z nich vyčnívají žluté tyčinky, je to první pastva pro včely, proto kočičky nelámeme, polámané keře vrby jívy svědčí o špatném chování lidí. Vrba jíva má dva druhy keřů - s tyčinkami je samec, bez tyčinek samice.

7. Navštívíme lískový keř a na něm si všimneme, že se na jaře nápadně liší od jiných keřů, poklepeme prstem na žlutou jehnědu, pokusíme se najít pupen, ze kterého vykukují červené nitky, jsou to květy, ze kterých po opylování vzniká oříšek.

Výsledný poznatek:

Květ u lískového keře se jmenuje jehněda, která je na keři dříve než listy, listy by překážely při opylování drobných kvítků s červenými nitkami.

8. Naučíme se pojmenovávat některé jarní květy, např. pampelišku, prohlédneme si, jak má uspořádaný květ, jaký má stonek a listy.

Výsledný poznatek:

Stonek pampelišky je dutý a můžeme ze stonků dělat řetězy, při utržení roní mléko. Někdy se jí proto říká smetánka.

9. Prohlédneme si trávník s pampeliškami ráno a v poledne, za slunečného dne a za deště.

Výsledný poznatek: Barva trávníku se mění, květ se za vlhka a zimy uzavírá, aby chránil pyl.

10. Navštívíme rybník, sledujeme žabky, jejich vajíčka a pozorujeme, jak žába plave.
Výsledný poznatek:

Žáby jsou nesmírně užitečné, jsou přizpůsobeny životu ve vodě i na souši. Plavání na prsou napodobujeme žabu. Žabí vajíčka nepoškodíme, přesvědčíme se, že i žáby jsou krásné.

11. Kdo někdy šel vpoledvečer kolem rybníka? Slyšeli jste kvákat žáby? Zkusíme si žabí koncert. Skupinka dětí na pokyn začne říkat kva-kva, druhá skupina regaga-regaga, třetí vysoké ú-ú a čtvrtá kuňk-kuňk. Zkusíme společně.

Výsledný poznatek:

Každý druh žáby kváká jinak, volají na sebe, žabí koncert potvrzuje, že krajina je zdravá.

12. Někdy můžeme u rybníka spatřit užovku.

Výsledný poznatek:

Užovka je dobrý plavec, pozná se podle žlutých značek na hlavě, není třeba se jí bát.

13. U rybníka můžeme nalézt schránky různých živočichů, některé jsou vinuté, jiné se skládají ze dvou misek, jako např. škeble.

Výsledný poznatek:

Schránky patří vodním měkkýšům, kteří se jmenují od toho, že mají měkké tělo. Vinutá schránka se jmenuje ulita, schránky škeblí jsou lastury. Vnitřní strana škeble se leskne - je to perleť, z perleť se vyrábí knoflíky.

14. Pozorujeme hlemýžďe zahradního, kterého jsme si na nějaký čas z přírody "půjčili", ubytujeme ho ve sklenici a dáváme mu jetýlek, salát apod.

Výsledný poznatek:

Ulita ho chrání, do ní se schovává, cítí-li nebezpečí. Z ulity vystrkuje hlavu s tykadly, leze pomalu a za sebou nechává slizkou stopu. Hlemýžď umí přelézt i žiletku.

15. Pozorujeme dalekohledem hladinu rybníka. Vidíme ptáky, kteří se potápějí. Sledujeme lysku černou a hádáme, proč se tak jmenuje.

Výsledný poznatek:

Potápka roháč se potápí a na jiném místě vyplave - hledá potravu. Lyska má bílou lysinu na hlavě a když chce vzlétnout, rozbíhá se po hladině.

16. Pozorujeme dravce, mají jiný let, než ptáci kolem krmítka.

Výsledný poznatek:

Krouží nebo nehnutě "stojí" ve vzduchu - vyhledávají kořist, protože mají vynikající zrak, vidí i malé hlodavce z velké výšky. Jsou velice užiteční.

17. Pozorujeme skřivana, který stoupá vzhůru a krásně zpívá.

Výsledný poznatek:

Dolů padá jako kámen, aby se skryl nepozorován mezi hroudami na poli.

18. Brzy na jaře si všimneme kvetoucích sedmikrásek, vzpomeneme si na čtení Broučků od Jana Karafiáta. Sedmikrásek je dost, můžeme si jednu vyrýt do kelímku od jogurtu, přinést domů a pečovat o ni nebo darovat mamince k svátku matek.

Výsledný poznatek:

Sedmikrásky jsou odolné rostlinky, jsou také léčivé, zapamatujeme si jejich název - sedmikráska chudobka.

19. Sledujeme žížaly při práci na zahrádce a po dešti. Před světlem utíkají, po dešti je nalézáme venku. Žížalu nabídneme slepici. Co se stane? Pozorujte kosa na zahrádce.

Výsledný poznatek:

Žížaly jsou důležitou potravou pro ptáky, kypří také půdu a zpracovávají spadlé listí a odumřelé části rostlin. Po dešti je často najdeme mrtvé, voda jim zabrání v dýchání, protože dýchají celým povrchem těla.

20. Pozorujeme rozkvetlou třešeň za slunečního dne, který hmyz rozkvetlou třešeň navštěvuje a co tam hledá?

Výsledný poznatek:

Na třešni můžeme vidět především včely a čmeláky, někdy i vosy. Hledají zde sladkou šťávu a přitom na svých chlupatých tělech a nožičkách přenášejí pyl. Kdyby nebylo včel a čmeláků, neměli bychom ovoce.

21. Přineseme si z lesa různé druhy mechů a založíme "mechárium". Do malého akvária či velké lahve nasypeme zeminu, položíme na ni mechy, příp. zasadíme kapradinu a uzavřeme sklem. Mechárium musíme často rosit.

Výsledný poznatek:

Pozorujeme krásné nekvetoucí rostliny, vytvoříme si ve škole malý les ve skle. V mecháriu může chvíli žít žába, pavouk, poroste tam i malý stromek. Přírodniny si bereme jen tam, kde je jich dostatek.

22. Pozorujeme, kdo se ubytoval v naší budce. Pozorujeme nejlépe dalekohledem, co všechno dělá pták, aby mohl vyvést mláďata. (Na podzim nezapomeneme budku vyčistit).

Výsledný poznatek:

Určíme název pěvce, který v budce zahnízdil, zjistíme, jak dlouho nosil materiál na hnízdo, jak dlouho mláďata krmí a kolik jich vyvede. Při čištění sledujeme, z čeho si pták vytvořil hnízdo.

23. Připravíme na zahradě záhon pro pěstování zeleniny. Sazenice předpěstujeme v truhlíku a vysadíme na záhon (kedlubny, zelí), nebo semínka vysejeme přímo (mrkev, ředkvičky, hrášek).

Výsledný poznatek:

Kořínky sazeničky musí směřovat vždy dolů. Půda se k rostlince přimáčkne (z půdy získávají rostliny živiny).

24. Paní učitelky našijí ze zbytků látek malinké čepičky s bambulkami. Při vycházce do lesa je na hezkém místě rozhodí a přivolá děti: "Čepičky tady nechali malí trpaslíci, když utíkali před naším křikem. Musíme je najít a čepičky jim nasadit."

Výsledný poznatek:

Děti hledají "trpaslíky", berou do ruky různé přírodniny a čepičky na ně nasazují. Probudíme v dětech fantazii a necháme je zblízka si prohlédnout zdánlivě obyčejné věci.

Praktická činnost v přírodě pro děti MŠ v letních měsících

K. Burešová, H. Korvasová: Chaloupky, 1993

1. Přineseme si do vázičky např. hluchavku, kopřivu či různé druhy trav.

Výsledný poznatek:

I tzv. plevele jsou ve vázičce krásné.

2. Připravíme pro maminku jako dárek do kelímku rostlinu ze zahrádky (po odkvětu ji vrátíme zpět).

Výsledný poznatek:

Květina v květináči je lepší dárek než květina uříznutá. Můžeme ji pěstovat dál. Nikdy v přírodě nevyrýváme rostliny, kterých je málo či jsou vzácné.

3. Hledáme různé trávy - čím se liší od lučních květů?

Výsledný poznatek:

I trávy můžeme rozlišit, jejich květy jsou však nenápadné, nebarevné, nepotřebují lákat hmyz. Jejich pyl roznáší vítr a ten "nevidí".

4. Máme-li možnost, sledujeme zvířata, která žerou travu.

Výsledný poznatek:

Nemají-li zvířata velký hlad, i ona si vybírají travičky podle chuti. Čím lepší výběr, tím chutnější mléko.

5. Všimneme si louky před senosečí, mnohaleté, nehnojené zdravé louky jsou pestré.

Výsledný poznatek:

Pestrá louka dává dobré seno a to kráva přemění na zdravé mléko. Krávy se mají v létě pást venku.

6. Sbíráme borůvky, maliny, ostružiny, jahody. Ochutnáváme tyto plody, ale vždy se poradíme s paní učitelkou nebo s maminkou, protože v lese se nacházejí i plody prudce jedovaté.

Výsledný poznatek:

Borůvky jsou temně modré a dělají nepříjemné skvrny na šatech. Podobně temný plod má i ruřík zlomocný, který je prudce jedovatý.

7. Hledáme na houbách "požerky". Které zvíře je udělalo? Pozorujeme sluneční paprsky procházející mezi stromy.

Výsledný poznatek:

Houby jsou potravou mnoha lesních živočichů, někteří živočichové je odnášejí celé a suší je. Houba jedovatá pro člověka nemusí být jedovatá pro živočichy. Do hub nikdy nekopeme, jsou ozdobou lesa.

8. Rozdáme si listy různých stromů a keřů a budeme k nim hledat odpovídající dřevinu.

Výsledný poznatek:

V zimě poznáváme stromy podle tvaru koruny a zbylých plodů nebo kůry. Na jaře podle pupenů a v létě podle listů.

9. Rozemneme pelyněk černobýl či jinou rostlinu, která voní nebo páchne.

Výsledný poznatek:

Rostliny můžeme poznat bez účasti zraku - jen čichem. Pelyněk je léčivka na žaludeční potíže, chutná hořce - říká se, že je hořký jako pelyněk.

10. Rozhrabeme jeden krtinec a najdeme vchod do podzemní chodby, klacíkem zjišťujeme směr.

Výsledný poznatek:

Krtek žije pod zemí a při vyhrabávání chodby vynáší na povrch zeminu, k tomu má krátké lopatkovité končetiny, výborný čich. Má špatný zrak a hustý kožíšek s krátkými chloupky. Proč?

11. Pozorujeme lístky kontryhelu a hledáme "vzácnou perlu" - kapičku.

Výsledný poznatek:

Kapička vody se leskne a třpytí. Kontryhel je léčivá rostlina s nenápadnými květy a vějířovitě skládanými listy.

12. Sledujeme motýly, rozlišujeme velikost a barvu jejich křídel, všímáme si kam sedají, zkusíme vysát kvítek šeříku, kostivalu a zjišťujeme, jak chutná. Zkusíme nakreslit motýla.

Výsledný poznatek:

Motýli sají šťávu z květin. Názvy jsou často odvozeny od barev a kresby křídel: žlutásek, bělásek, modrásek, okáč, perleťovec. Někdy mají v názvu rostlinu, na které se živí: babočka kopřivová, otakárek fenyklový.

13. Sledujeme housenky, jak si počínají na rostlinách.

Výsledný poznatek:

Housenky jsou velmi žravé, jsou schopné sežrat celou rostlinu, ptáci je však udržují v "mezích slušnosti". Rozvěšování budek na podzim a krmítek v zimě udržujeme v sadě ptáky a nemusíme proti housenkám bojovat chemicky.

14. Sledujeme motýla, jak saje šťávu a popíšeme tvar sosáku.

Výsledný poznatek:

Motýl má výrazně rozdělené tělo na hlavu, hrud' a zadeček. Nemá krovky a průhledná křídla má pokryta barevnými šupinami - motýly nechytáme, barevné šupiny se při dotyku setrou a omezí motýla v létání.

15. Navštívíme mraveniště, objevíme mravenčí chodníček, na který položíme semena různých lesních rostlin nebo překážku v podobě kousku dřeva či mrtvou mouchu a pozorujeme chování mravenců.

Výsledný poznatek:

Mravenci překonávají překážku, dovedou zdolat těžké náklady, živí se drobným hmyzem a tím ochraňují les odnášejí i některé plody a tím napomáhají rozšiřování rostlin.

16. Sledujeme kosení louky, pomáháme rozhazovat trávu. Proč se suší tráva? Co suší maminka na zimu? Zahrajeme si za kupkami sena na schovávanou.

Výsledný poznatek:

Usušená tráva se dá uchovat jako krmení pro zvířata, jinak by shnila. Doma sušíme nať z celeru, petržele, kopru apod. nebo léčivé rostliny. Zelenina, kterou člověk jí (i obilí), byla vypěstována z divokých rostlin.

17. Prohlédneme si kvítek kopretiny a sedmikrásky. Co mají společného a čím se liší?

Výsledný poznatek:

Prohlédneme si květenství kopretiny. Bílé lístky a žlutý střed jsou vlastně jednotlivé květy, rozdílná je jejich velikost. Kopretina má lístky na stonku, sedmikráska nikoli.

18. Na vycházce sbíráme léčivé rostliny - list jahodníku, maliníku, jitrocele, květ lípy, černého bezu, mateřídoušku (stříhat). List mladé kopřivy patří do chutného čaje. Bylinky přelije paní učitelka horkou vodou a nechá čtvrt hodiny zakrýté stát.

Výsledný poznatek:

Léčivé rostliny buď sušíme na zimu nebo je používáme čerstvé na čaj. Nesbíráme je v blízkosti silnic a hnojených polí. Čaj z bylinek je chutný a zdravý.

19. Zvedáme kameny a zjišťujeme, zda se pod nimi nacházejí živočichové.

Výsledný poznatek:

Kameny vracíme vždy zpět, abychom neničili živáčkům úkryt.

20. Ve velkých parnech děti jistě nadšeně přistoupí na pátrání po živočišných žijících na spodní straně kamenů v potoce.

Výsledný poznatek:

V potoce můžeme najít různé larvy - jepice, pošvatka, komár, chrostík, ale i dospělé - ploštěnka, blešivec, splešťule, znakoplavka.

21. Necháme děti ležet ve vysoké trávě, aby pozorovaly, co se v trávě děje. Potom každý namaluje prstem namočeným v barvě na papír, co v trávě viděl.

Výsledný poznatek:

Děti se podívají na svoje okolí z jiného úhlu, na všechno si sáhnou a zkusí výtvarně znázornit.

22. Děti si postaví v lese jeden malý trpasličí domeček se zahrádkou - vše z přírodních materiálů.

Výsledný poznatek:

U každého domečku si necháme od dětí povyprávět, jak se v něm trpaslíkovi žije.

23. Pozorujeme během dne, jak postupuje stín stromu nebo zapíchnuté tyče a značíme po určitém čase na zemi postup stínu.

Výsledný poznatek:

Slunce se pohybuje po obloze, stín, který předměty vrhají, se také pohybuje - na základě toho se dají sestavit sluneční hodiny.

24. Čteme na pokračování Sekorovu knihu o Ferdovi Mravencovi a hledáme v přírodě živočichy, o kterých jsme četli (potápník, mravkolev, chrostík, střevlík, čmelák,...)

Výsledný poznatek:

Ferda Mravenec je nejlepší učebnicí zoologie. Všechno, co jsme přečetli, si můžeme v přírodě ověřit.

Podpora učitele

ROSTLINY – otázky + odpovědi

Kterou částí těla rostliny dýchají?	listy
Dýchají jen ve dne, jen v noci, celých 24 hod?	24 hod
Při dýchání spotřebovávají...	oxid uhličitý
Při dýchání vylučují...	kyslík
Kterou částí těla rostliny přijímají vodu a živiny?	kořeny
Výživa rostlin probíhá jen ve dne, jen v noci, celých 24 hodin	den
Nejčastější způsob rozmnožování kvetoucích rostlin?	semeny
Tulipány, bledule, sněženky apod. se rozmnožují...	cibulí
Proč má rostlina kořen?	voda, živiny
K čemu rostlina potřebuje stonek?	nese listy, květ, plod
Jak se nazývá stonek stromů?	kmen
Stonek bez listů se nazývá...	stvol
Stonek s listy se nazývá	lodyha
Článkovaný, dutý stonek se nazývá...	stéblo
Jediný zdroj kyslíku na zemi.	zelené rostliny
Vyjmenuj alespoň 3 jarní květiny.	bledule, sněženka, krokus
Vyjmenuj 3 jarní měsíce.	březen, duben, květen
K čemu potřebuje rostlina listy?	dýchání, příjem světla
Z čeho vyrůstají listy stromů a keřů?	z větví
Jaké části má list?	řapík, čepel
K čemu potřebuje rostlina květy?	k rozmnožování
3 části květu...	pestík, tyčinky, okvětní lístky
Kdo, co opyluje květy?	včely, čmeláci, motýli, vítr
Jak se rozmnožují nekvetoucí rostliny?	výtrusy

ZELENINA

Rozdělení:

- Salátová – salát
- Košťálová – zelí, kapusta
- Cibulová – cibule, česnek
- Kořenová – mrkev, celer
- Listová – špenát, kopr
- Řapíková - reveň
- Stonková - chřest
- Plodová – rajče, okurka

OVOCE

Ovoce – jedlé plody rostlin

- Jádrové = malvice (hruška, jablko)
- peckové = peckovice (třešně, švestky, broskev, meruňka, višně, ...)
- drobné = bobule (jahody, borůvky, hroznové víno, ostružiny ....)
- skořápkaté = ořechy

BÁSNIČKY - OVOCE

Hruška

Hruška na zem padala,
tlesk – plesk – bum,
ježečkovi na záda!
Tlesk – plesk – bum.
Ježeček se zlobil hned,
tlesk – plesk – bum,
Celou hrušku za to sněd,
tlesk – plesk – bum.

Vezmi žlutou tužku,
namaluj mi hrušku.
A pod hruškou talíř
sláva, ty jsi malíř.

Kutálení

Jablíčko se kutálelo,
vůbec nic ho nebolelo,
Podívejte, jak se koulí,
Nemá ani jednu bouli.
Kutálí se kutálí –
to jsme se mu nasmáli.

Červené jablíčko

Červené jablíčko
dozrálo právě,
vítr je pohoupal,
teď leží v trávě.

Švestka

Já jsem švestka tmavě modrá,
do knedlíků bývám dobrá.
Do těsta mě zabalíte,
v dlaních pěkně uválíte.
Připravte si rendlíky
na švestkové knedlíky.

Evička a Pepíček

Nesla si Evička
jablíčko v košíčku,
potkala Pepíčka,
měl novou čepičku.

Pepíčku, Pepíčku
půjč mi tu čepičku!
Půjčím ti Evičko,
až mi dáš jablíčko.

Červík Pepík

Červík Pepík v jablíčku
má schovanou světničku.
Vesele si žije,
šťávičku tam pije.

Foukej, foukej větříčku,
shoď mi jednu hruštičku.
Shoď mi jednu nebo dvě,
budou sladké obě dvě.

Ježek a jablko

Běží, ježek jen se třese,
jablíčko si domů nese.
Ježku, ježku poběž zpátky,
vrať jablíčko do zahrádky.

Houpy hou

Houpy hou, houpy hou,
vítr houpe větvičkou.
Větvička se ohýbá,
jablíčko se kolíbá.

PÍSNĚ o ovoci, přírodě

Koulelo se koulelo, červené jablíčko
Pod naším okýnkem rostou tam
Měla babka čtyři jabka
Já mám v levé noze trn
Travička zelená
Okolo Hradce v malé zahrádce
Rozvíjej se poupátko
Na naší zahrádce sedává kos (V zahrádce na hrušce)

HÁDANKY - KVĚTINY - PŘÍRODA (Václav Fischer)

BLATOUCH

Šek kvítek na blata,
hledal tam vodu.
Spad z louže do bláta,
utrpel škodu.
Jakou škodu - šplouchy šplouchy -
kampak s blátem na B.....Y.

BLEDULE

Kytička bledá
sluníčko hledá.
Zasviť ji sluníčko,
alespoň maličko
na tváře, na líčko,
ať má co hledá.

BODLÁK

Protože má žezlo,
do hlavy mu vlezlo,
že je mocný král.
Ale pozor, pane králi,
aby ti ho oslík malý
s chutí neschroupal.

BORŮVKY

Rostou na pasece.
Modrají se v lese
pod smrky a doubky.
Tomu, kdo je mlsá,
zmodrá nos a pusa
a zčernají zoubky.

BRAMBORY

Květ nahoře, plody dole,
nenajdeš ho ve stodole.
Prohlédni si sklep a spíž,
co to je, už asi víš.
A když je máš na talíři,
k obědu sníš nejvíc čtyři.

BRAMBORY

Je ve tmě důleček,
v tom důlečku kulka,
na té kulce chrásteček,
na chrástečku plno kuliček.

CIBULE

Znáte tlustou holčičku?
Nos í žlutou sukničku.
Když jsme ji svlékali,
všichni jsme plakali.

ČEKANKA

Trpělivě modrými očky
na mne pomrkává,
z jejích kořenů se vařivala káva.

FIALKA

Je celá fialová,
v trávě se lehce schová,
včelkám to ale nevadí,
vůně ji stejně prozradí.

JABLOŇ

Zelené, žluté, červené
člověku žízeň zažene.
Který strom má v září k mání
to sladkoučké pochutnání?

KAKTUS

Je pecivál a nejraděj
je doma a ne v zahradě.
Neholí se a nosí
neupravené vousy.

KAPRADÍ

Žije v mokřině přitímí lesa,
sluníčko ho nevábí,
neskotačí, nezaplesá,
hřebínkem stín lesa česá
zelenavé K.....Í

KONVALINKA

Na sta zvonků
potichouнку si cinká.
Natrhám je v přitímí háje
pro tatínka.

KOPŘIVA

Je pichlavá
a žáhá ráda
kolemjdoucí,
však za léčivost
buď ji sláva
nehynoucí.

LEKNÍN

Na hladině bíle plane,
manžety má umáchané.
Rusalku má za ženu,
bydlí spolu v bazénu.

MACEŠKA

Je vyšňořená jako víla,
nerozeznáš jí od motýla.
Někdy však tropí neplechu:
chce dělat kytkám macechu.

NETÝKAVKA

Nemám ráda doteky,
ty mne teda drtíš,
odpicnu vás semeny
a jste syny smrti!

PLOD NETÝKAVKY

Stačí, že do něj někdo ťukne,
urazí se, zlostí pukne.

PAMPELIŠKA

Žluťoučká, jak slunce jsem,
paprskama zářím všem.
Věnečky ze mě děláte,
jako bylinku mě sbíráte.

PECKA

Maličký, však pevný domeček
skrývá stromeček.

PETRKLÍČ

Otvírá zemi zlatým klíčkem
a svatý Petr je mu strýčkem.

SEDMIKRÁSKA

Malé, žluté sluníčko
mhouří bílé řasy.
Namáhej se maličko!
Co to bude asi?

SEDMIKRÁSKA

Šťastné číslo
a tolikrát jsem hezká,
jsem malá kytička česká.

SLUNEČNICE

Parádnice, na tisíce
kávových má očí,
žluté řasy načesá si,
za sluncem se točí.

SMRK

Smolné slzy roní.
Kraj přehlíží z výšky.
V koruně mu zvoní
zlatohnědé šišky.

SNĚŽENKA

Déšť padá sněhu na plínku
a vzbudí bílou květinu:
uhni, sněhu, uhni,
jsem po zimě první
pro každou maminku.

STROM

Truhláři mě nejlíp znají,
pěkné dřevo ze mne mají.

ŠÍPKOVÁ RŮŽE

Je nenápadná, drobná, malá,
Růženku sto let ukryvala,
na mezi má své místo rodné,
kdo ji chce trhat, toho bodne.

ŠÍPKOVÁ RŮŽE

Sluní se na trůnu,
nešetří vůní,
královskou korunu
hlídá jí trní.

TRÁVA

Zelenými meči
vzhůru se prosekává.
Když není, koza mečí,
a hlady bučí kráva.
Kamarádí se s rosou
a nesnáší se s kosou.

TRÁVA

Posečená znovu roste
a tak pořád, třeba po sté.
Stoupneš na ni, přece stává.
Má ji ráda kráva.
A též srnka, zajíci,
koza, kuň a králíci

TULIPÁN

Culí se, culí,
švarný pán,
cibulí k zemi připoután.
Barevný jak sama duha
za sluníčkem vzhůru šplhá.
Culí se, culí
švarný pán,
tulí se, tulí
k sobě sám.

VLČÍ MÁK

Pán v červeném klobouce
rozhlíží se po louce,
slunci nikdy nesmeká,
ale větru, ale větru
smekne zdaleka.

VLČÍ MÁK

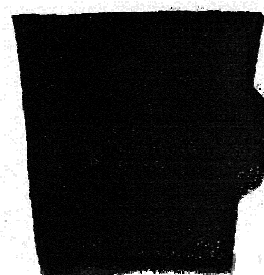
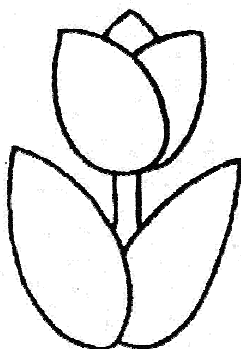
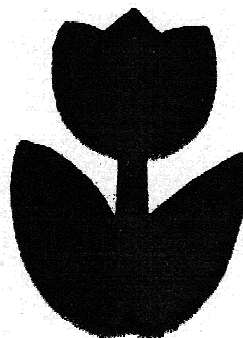
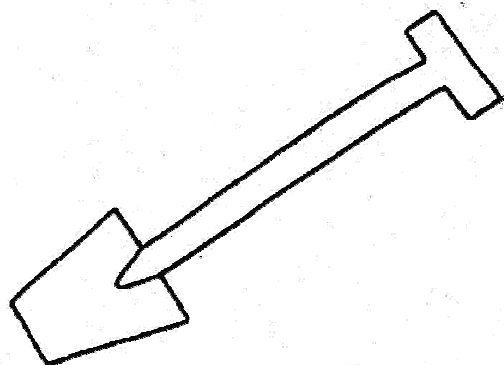
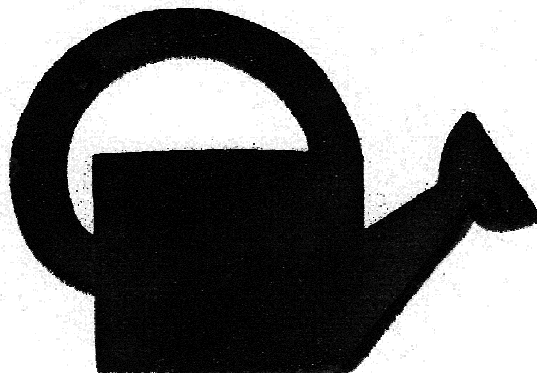
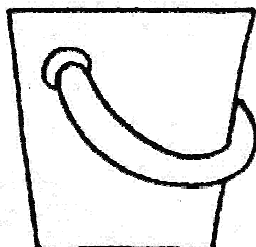
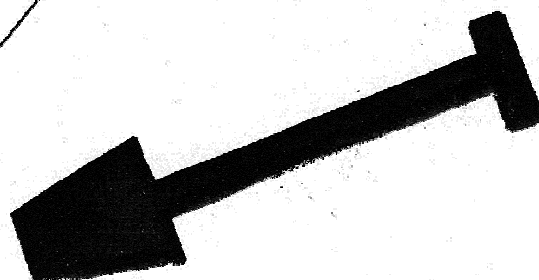
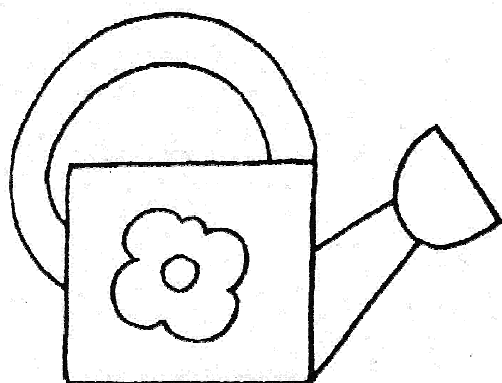
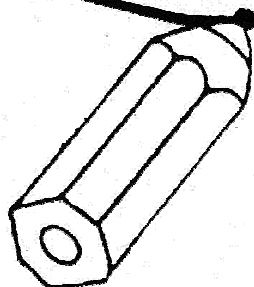
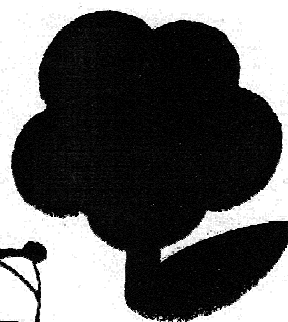
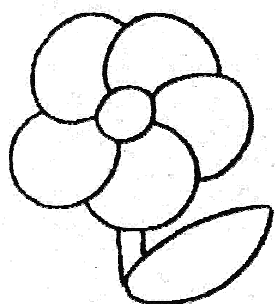
Tak jako maják v širém moři
plamínkem rudým kytky hoří
a když rozfouká vítr měch,
je celá louka v plamenech.

ZVONEK

Jen jedny dveře mají to v bytě,
pozná ho však i malé dítě.

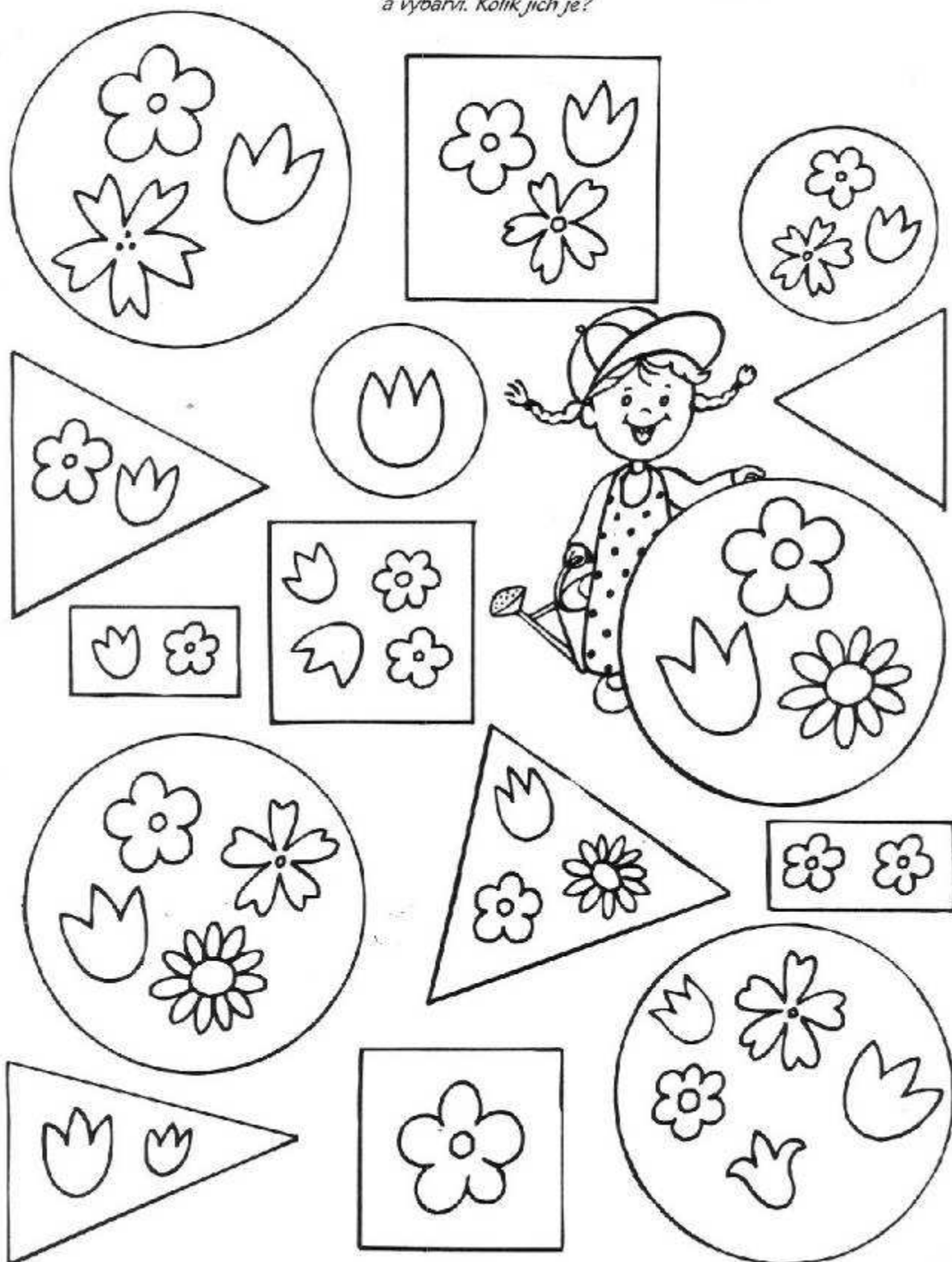
PRACOVNÍ LISTY pro inspiraci

Spoj a vybarvi obrázky, které k sobě patří.

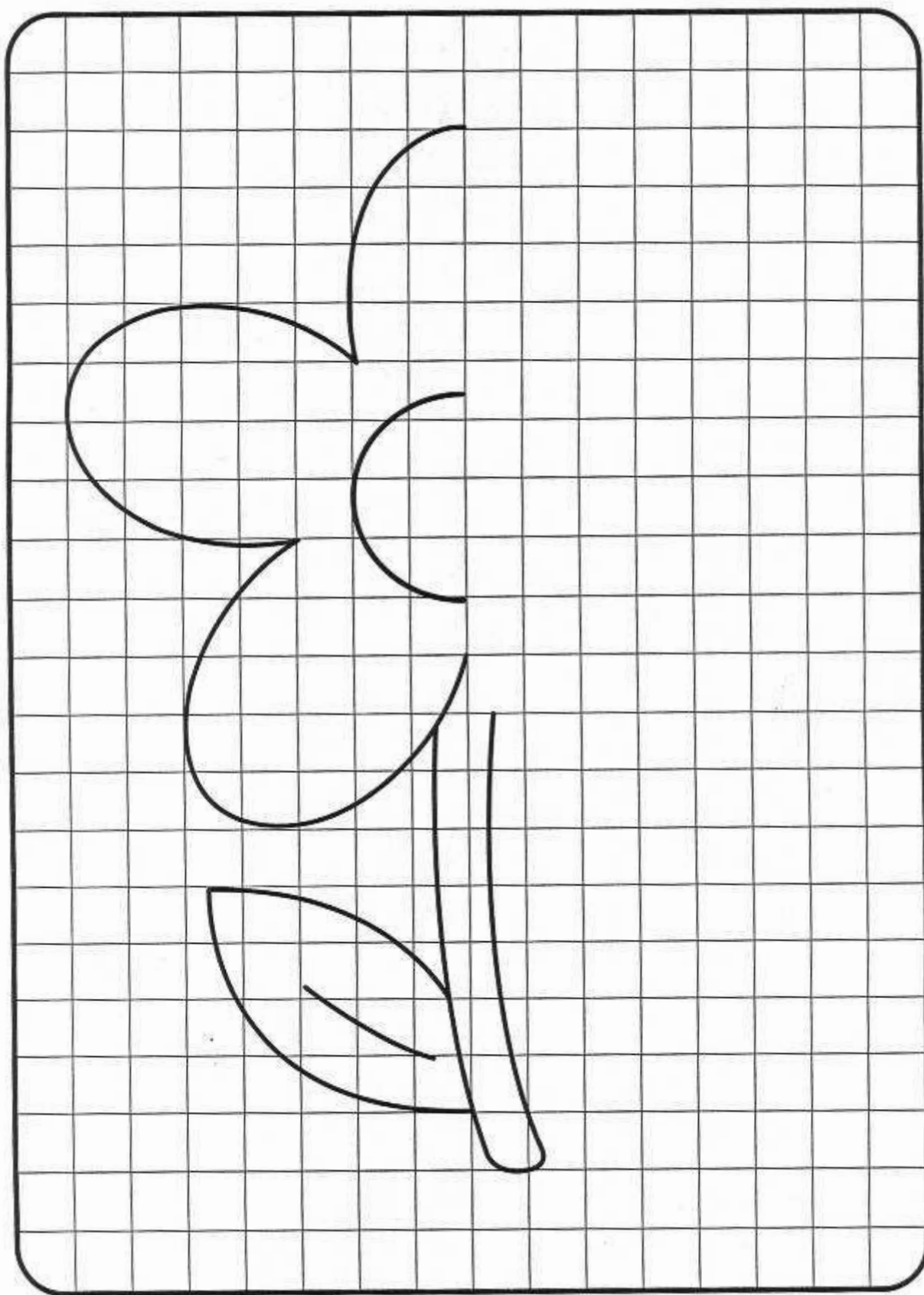
ANIČČINA ZAHRÁDKA

Aničce se nejvíce líbí KRUHOVÉ ohrádky se 3 KVÍTKY. Najdi je a vybarvi. Kolik jich je?

Tříd' ohrádky na ty, které mají dvě požadované vlastnosti a na ty, které je nemají.

DOMALOVÁNKA

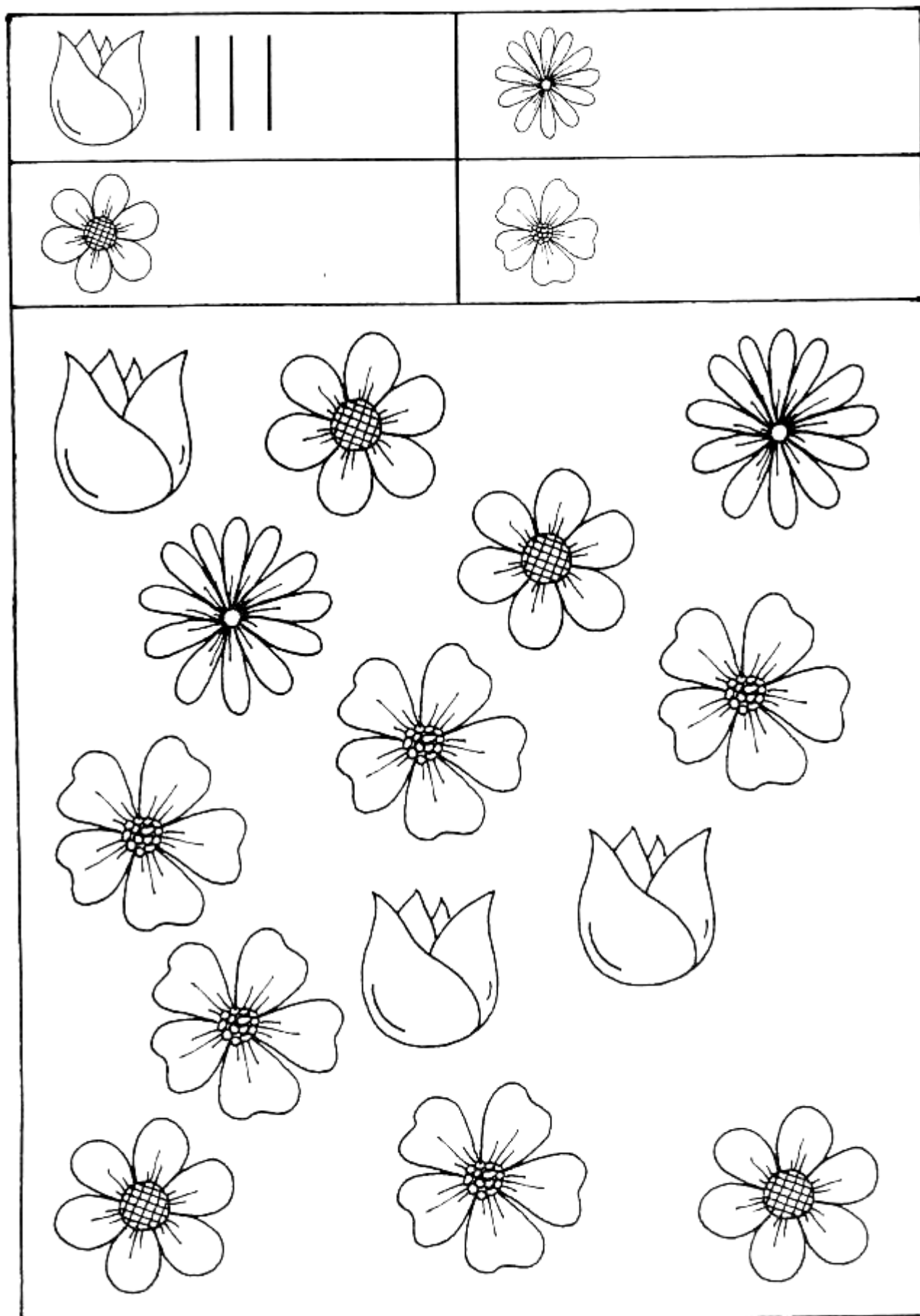

Domaluj květ, využij čtvercovou síť!

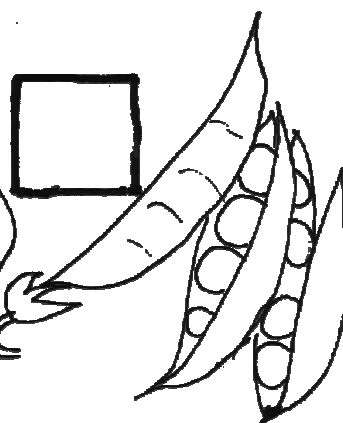
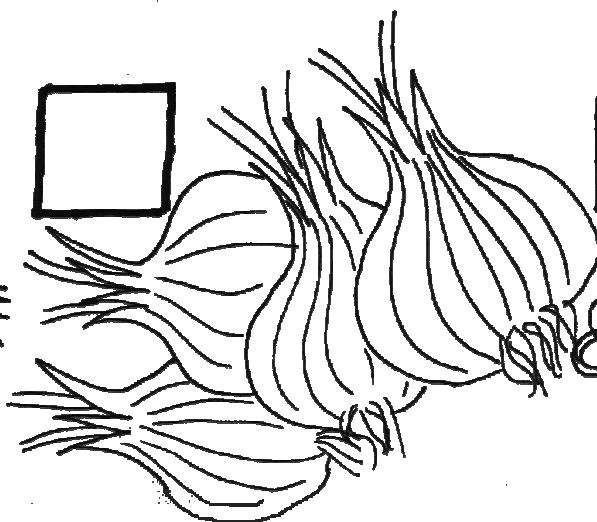
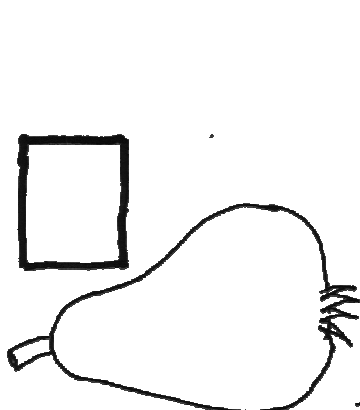
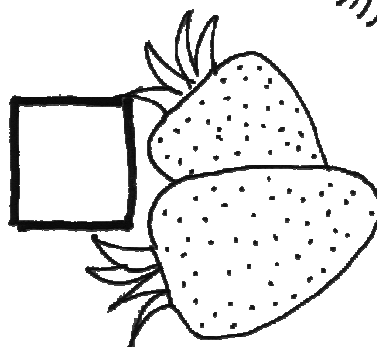
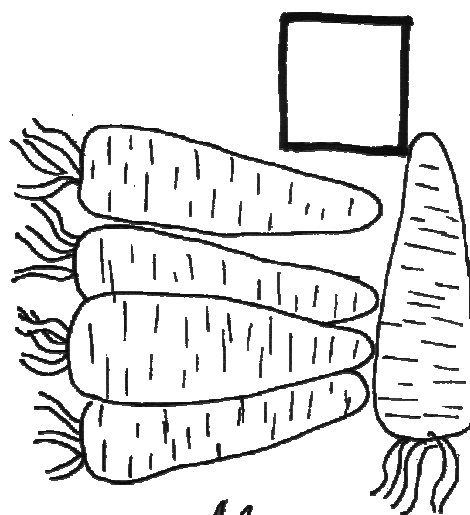
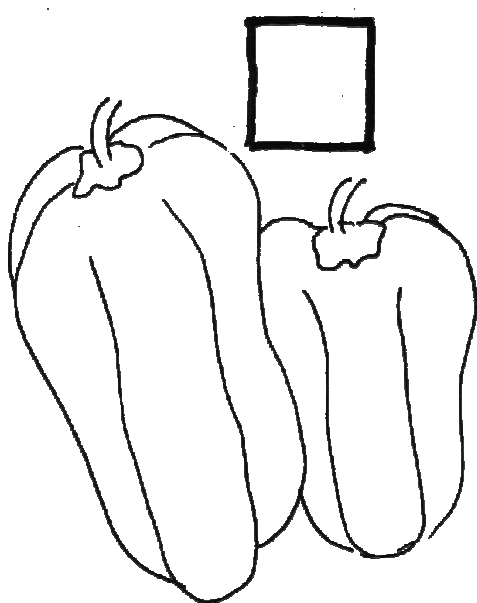
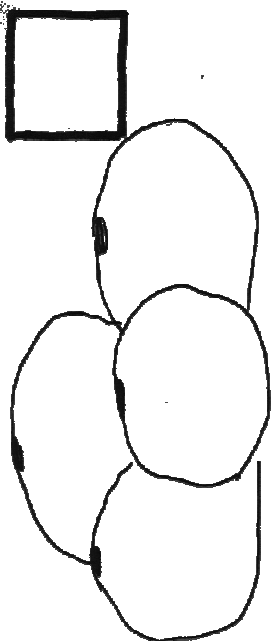
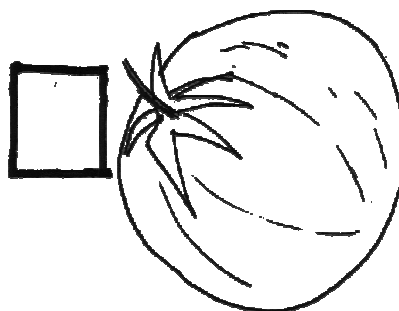
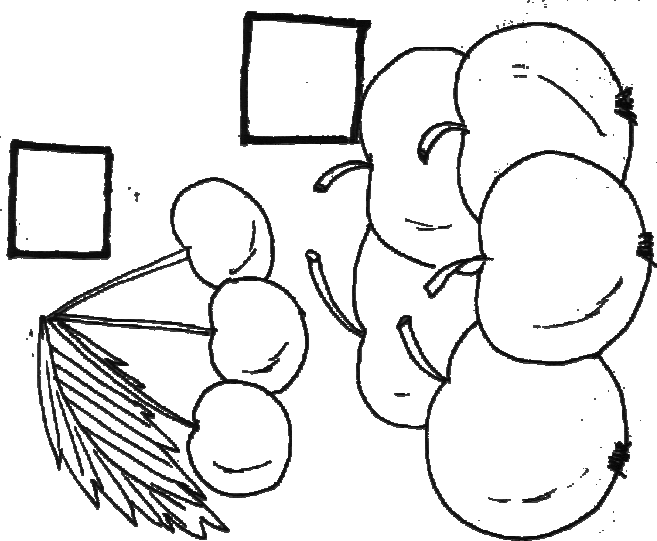
KVĚTINY

Spočítej a zapiš dle vzoru! Pak květy vybarvi!

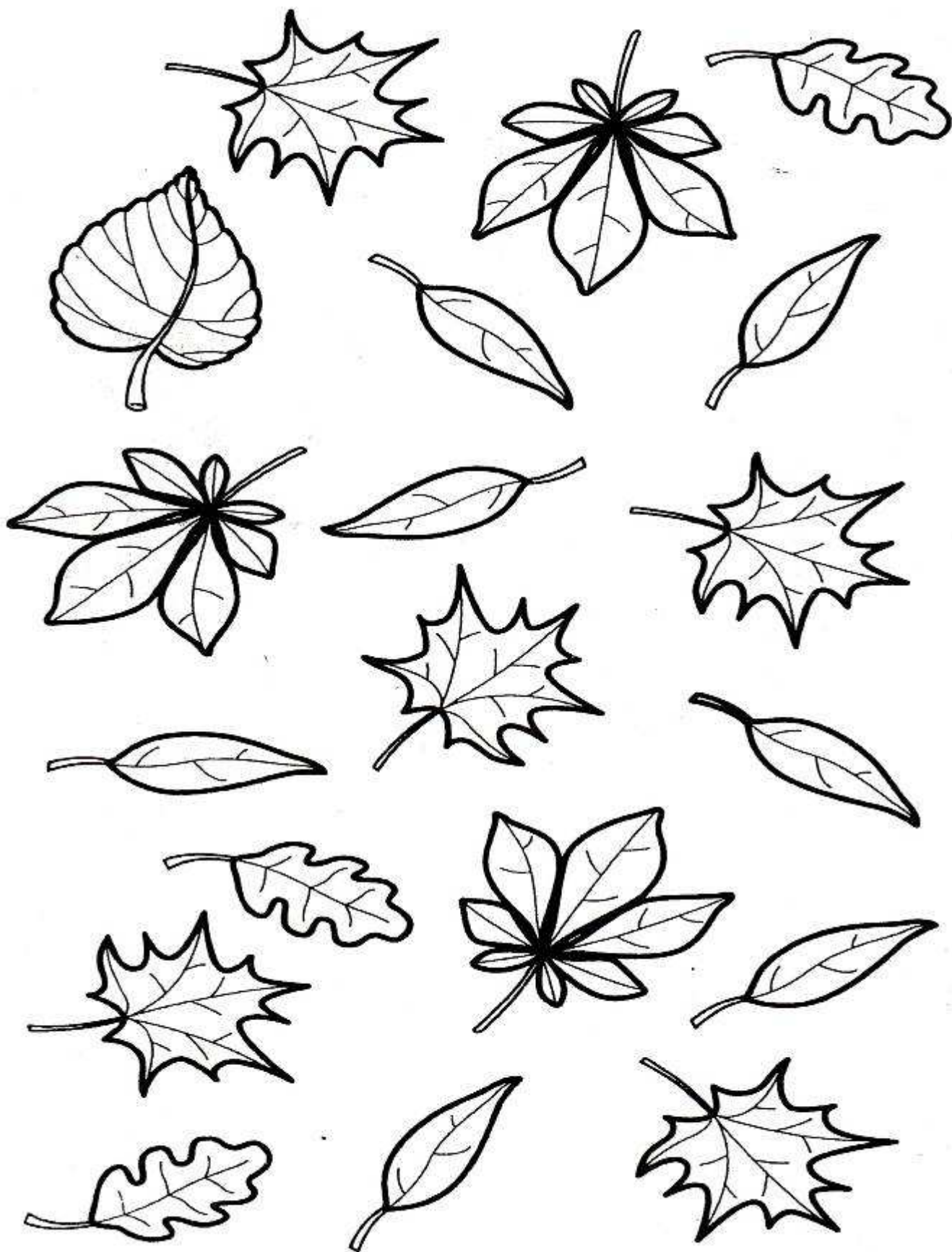
ZELENINA - OVOCE

Spočítej, vybarvi, roztříd' ovoce/zelenina, čeho je víc/méně?

LISTY

**Vybarvi javorové listy červeně, vrbové zeleně, kaštanové hnědě a
lipové žlutě!**

POKLADY Z PARKU

LISTY A PLODY

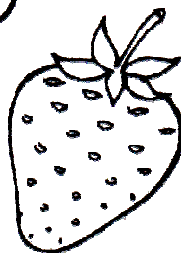
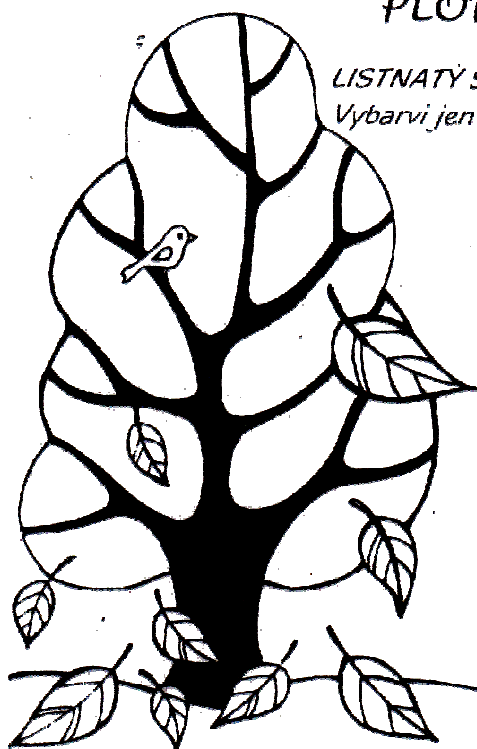
SPOJ ČAROU listy s plody. DOKRESLI kaštanový list. LISTY a PLODY pojmenuj. Z plodů KAŠTANU, JEŘABINY a JAVORU si udělej zajička.

PLODY STROMŮ A KEŘÍKŮ

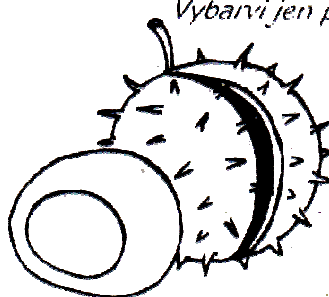
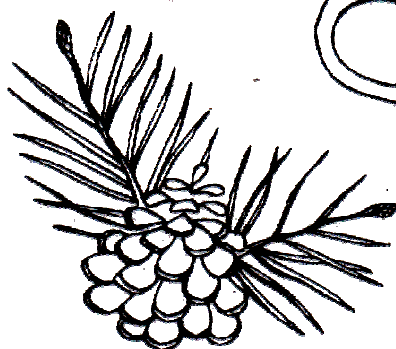
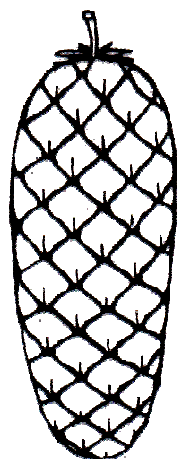
LISTNATÝ STROM

Vybarvi jen plody listnatých stromů.

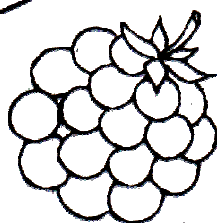
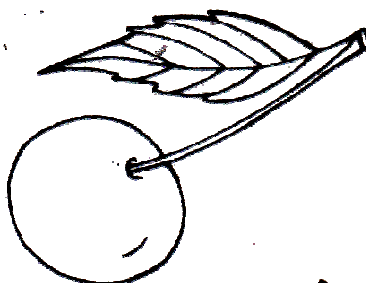
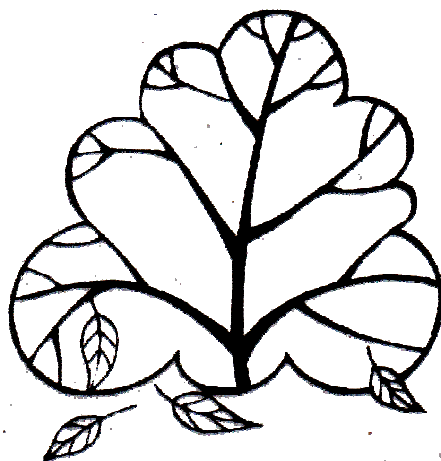
JEHLIČNATÝ STROM

Vybarvi jen plody jehličnatých stromů.

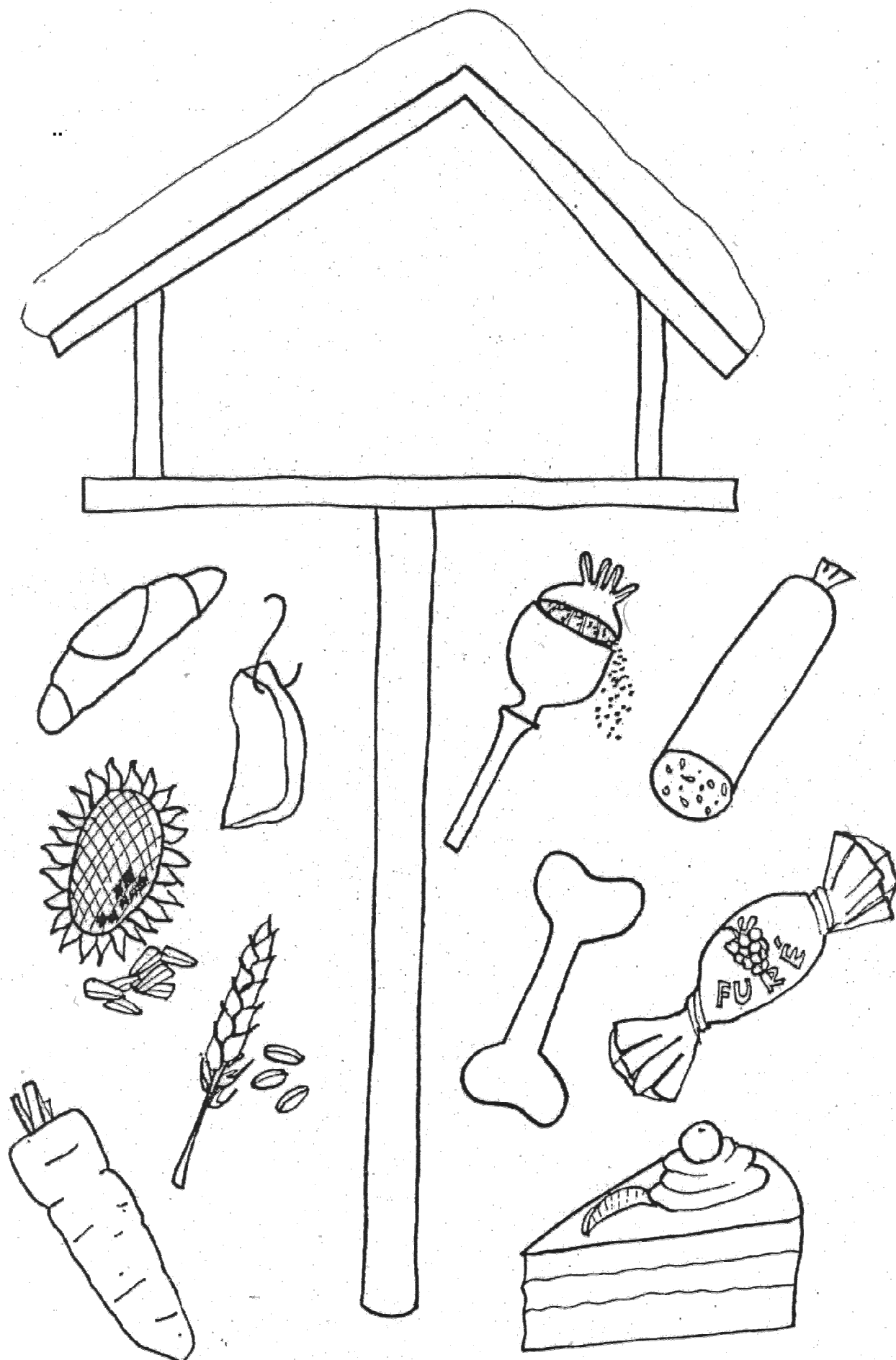
KERÍK.

Vybarvi jen plody keríků.

KRMÍTKO PRO PTÁČKY

Čím nakrmíš ptáčky v zimě?

BLUDIŠTĚ S JEŽKEM

Kudy domů? Všichni zimní spáči už zalehli a usnuli, jen ježek se venku omeškal. Kdyby si spletl cestu, vzbudil by sousedy. Kudy se dostane do svého pelíšku?

